

Vliv cestovního ruchu na životní prostředí

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ing. Hana Vavrouchová, Ph.D.

Vypracovala:

Iva Kunzeová

Brno 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Vliv cestovního ruchu na životní prostředí** vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne

Na tomto místě bych chtěla velice poděkovat mé vedoucí bakalářské práce Mgr. Ing. Haně Vavrouchové, Ph.D., za ochotný a přátelský přístup, trpělivost a také cenné rady a připomínky, které mi byly velkým přínosem pro vypracování této bakalářské práce.

Abstrakt

Cílem této práce je přiblížit vztah mezi cestovním ruchem a životním prostředím, včetně jeho kladných/záporných vlivů a problematiky udržitelného rozvoje. v souvislosti s cestovním ruchem byla analyzována Chráněná krajinná oblast Pálava a byl vypracován nástroj, který by mohl přilákat nové návštěvníky v dané oblasti, a to prostřednictvím návrhu naučné stezky v obci Mikulov. Doplněním této práce je vypracování SWOT analýzy, která je zaměřená na současný stav a nástin rozvojových tendencí v oblasti Pálava.

Klíčová slova

Cestovní ruch, životní prostředí, udržitelný cestovní ruch, CHKO Pálava

Abstract

The goal of this thesis is to describe relationship between tourism and environment, including his positive/negative influence and problems of sustainable development. In the context of tourism has been analysed Protected landscape area Pálava and has been developed tool for attract of the new visitors in given area (using plan for educational pathway in Mikulov locality). Addition of this thesis is developing of SWOT analysis and discussion aimed on current state and schema of development tendencies in Pálava area.

Keywords

Tourism, Environment, Sustainable Tourism, PLA Pálava

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

CHKO – Chráněná krajinná oblast

CR – Cestovní ruch

SWOT – strategická analýza, která hodnotí silné stránky (Strength), slabé stránky (Weaknesses), (Opportunities) příležitosti a (Threats) hrozby.

ŽP- životní prostředí

EVL – evropsky významné lokality

MZCHŮ – maloplošná zvláště chráněná území

NPR – národní přírodní rezervace

NPP – národní přírodní památka

UNESCO – Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

Obsah

Seznam použitých zkratek	5
1. Úvod	9
2. Cíle bakalářské práce	10
3. Metodika zpracování	11
4. Problematika cestovního ruchu	12
4.1 Definice cestovního ruchu	12
4.2 Význam cestovního ruchu	12
4.3 Žádoucí a nežádoucí vlivy cestovního ruchu	13
4.3.1 Žádoucí ekonomické a sociální vlivy	13
4.3.2 Nežádoucí ekonomické a sociální vlivy	14
4.4 Druhy cestovního ruchu	14
4.4.1 Podle místa realizace	14
4.4.2 Podle velikosti skupiny	14
4.4.3 Podle délky účasti	15
4.4.4 Podle rozložení během roku	15
4.4.5 Podle vlivu na hostitelské prostředí	15
4.5 Typologie cestovního ruchu	15
4.5.1 Zelený cestovní ruch	15
4.5.2 Přírodní cestovní ruch	16
4.5.3 Venkovský cestovní ruch	16
4.5.4 Domorodý cestovní ruch	17
4.5.5 Greenways	17
5. Cestovní ruch a životní prostředí	18
5.1 Vztah cestovního ruchu a životního prostředí	18

5.2	Pozitivní vlivy cestovního ruchu na životní prostředí.....	19
5.3	Negativní vlivy cestovního ruchu na životní prostředí	19
5.3.1	Turistické znečištění.....	19
5.3.2	Emise	19
5.3.3	Eroze	20
5.3.4	Poškozování přírodních hodnot a biodiverzity.....	20
6.	Udržitelný cestovní ruch	21
6.1	Definice udržitelného cestovního ruchu.....	21
6.2	Pilíře udržitelného cestovního ruchu	21
6.3	Únosná kapacita.....	23
7.	Cestovní ruch v České republice	24
7.1	Příklady cestovního ruchu v praxi.....	24
7.1.1	Masarykův les Křtiny.....	24
7.1.2	Podblanicko	25
7.1.3	České středohoří.....	26
8.	Chráněná krajinná oblast Pálava	27
8.1	Historická charakteristika	27
8.2	Geografická (fyzickogeografická) charakteristika	28
8.2.1	Charakteristika vybraných obcí v CHKO Pálava	28
8.3	Přírodní charakteristika	30
8.3.1	Geomorfologie Mikulovské pahorkatiny	30
8.3.2	Pedologie	32
8.3.3	Klima	32
8.3.4	Hydrologie	32
8.3.5	Fauna a flóra.....	33
8.3.6	Maloplošná zvláště chráněná území.....	34
8.4	Socioekonomická charakteristika.....	36
8.4.1	Obyvatelstvo.....	36

8.4.2	Využití území.....	37
8.4.3	Doprava.....	38
8.4.4	Cestovní ruch.....	38
8.4.5	Potenciální rekreace pro místní obyvatele.....	39
9.	SWOT analýza CHKO Pálava	40
10.	Rozvinutí SWOT analýzy	41
11.	Návrh naučné stezky na území Chráněné krajinné oblasti Pálava	43
11.1	První zastavení – Zámek Mikulov	45
11.2	Druhé zastavení – Kozí hrádek	46
11.3	Třetí zastavení – Jeskyně Na Turoldu.....	47
11.4	Čtvrté zastavení – Turolde.....	48
11.5	Páté zastavení – Kočičí skála.....	49
11.6	Šesté zastavení – Lom Janičův vrch	50
11.7	Sedmé zastavení – Svatý kopeček.....	51
12.	Závěr	52
13.	Seznam použité literatury	53
13.1	Knižní zdroje	53
13.2	Internetové zdroje	56
14.	Seznam obrázků a tabulek	57
14.1	Seznam obrázků.....	57
14.2	Seznam tabulek.....	57
15.	Seznam příloh	58

1. Úvod

Bakalářská práce s názvem *Vliv cestovního ruchu na životní prostředí* je vytvořena na bázi dvou hlavních oddílů, a to teoretického a praktického. Toto téma bylo vybráno proto, že životní prostředí (dále také jen ŽP) je nepostradatelnou součástí každého z nás a je povinností uchovat ŽP v co nejlepším stavu i pro budoucí generace. Cestovní ruch byl zvolen, jelikož turismus v dnešní době představuje jedno z největších ekonomických odvětví na světě, protože disponuje nesmírným množstvím finančního i přírodního kapitálu. Proto spojit tyto dva fenomény bylo ideální volbou pro téma bakalářské práce.

Teoretická část je zaměřena na sumarizaci obecné charakteristiky cestovního ruchu (dále také jen CR), na zhodnocení vztahu životního prostředí a cestovního ruchu včetně žádoucích i nežádoucích vlivů. Kromě vymezení základních definicí, pojmů, druhů či typologie CR se zabývá také okruhy orientovanými na klady a zápory rozvoje cestovního ruchu a rozborem (nástinem situace) cestovního ruchu v České republice (včetně konkrétních příkladů úspěšného rozvoje vybraných území s pozitivními dopady na životní prostředí).

Praktická část je zaměřena na analýzu Chráněné krajinné oblasti Pálava (dále také jen CHKO). Jedná se o celkové zmapování této oblasti z hlediska historické, geografické, přírodní a socioekonomické charakteristiky doplněné o zhodnocení nabídky pro turisty a místní obyvatele. Další součástí bakalářské práce je identifikace pozitivních a negativních přínosů spojených s cestovním ruchem a zhodnocení slabých, silných stránek, hrozeb a příležitostí neboli vypracování SWOT analýzy. V neposlední řadě je tato práce doplněna o vlastní návrh, jak zvýšit potenciál cestovního ruchu v CHKO Pálava. V tomto případě bylo zvoleno jako ideální řešení návrh naučné stezky v Mikulově a jeho blízkém okolí.

2. Cíle bakalářské práce

Cílů bakalářské práce je hned několik a to:

- sumarizace teoretických poznatků zaměřených na klady a zápory rozvoje cestovního ruchu, cestovní ruch v České republice, ochranu životního prostředí s důrazem na ochranu přírody a krajiny v souvislosti s cestovním ruchem a příklady dobré praxe
- analýza chráněné krajinné oblasti Pálava, zaměřena na přírodní, socioekonomickou, kulturní a historickou charakteristiku, zhodnocení stávající turistické nabídky a potenciálu pro rekreaci místních obyvatel, dále identifikace kladů a záporů spojených s cestovním ruchem
- tvorba vlastního návrhu, který přispěje k rozvoji území a zvýší návštěvnost dané lokality
- vypracování SWOT analýzy chráněné krajinné oblasti a její rozvinutí

3. Metodika zpracování

V přípravné fázi bakalářské práce bylo nejdříve potřeba stanovit cíle, dále strukturovat její obsah, dle jejich relevance (klíčová problematika, a podkapitoly, které rozebíranou problematiku doplňují). Jedná se o rozbor daného tématu bakalářské práce, respektive o rozbor vlastností, vztahů a skutečností, které směřují od celku k částem. Práce je rozdělena na analytickou a návrhovou část.

Při analytické části bylo využito sekundárních dat (data, která jsou získána z již publikovaných zdrojů). Tyto zdroje byly čerpány převážně z odborné literatury, zabývající se cestovním ruchem a životním prostředím. Dále bylo čerpáno z turistických průvodců, propagačních materiálů či map. V neposlední řadě byly informace získávány prostřednictvím internetových stránek, v informačních turistických centrech či z informačních panelů příslušných naučných stezek.

Při návrhové části byla na podkladě takto získaných dat zhodnocena nabídka cestovního ruchu a také navržena naučná stezka v Mikulově, která by mohla být potenciálním důsledkem zvýšení turismu v CHKO Pálava. Informace pro vytvoření naučné stezce byly získány především ze syntézy a terénního průzkumu vybraných zastavení na Pálavě. Vizuální podoba panelů byla vytvořena v programu Microsoft Power Point, doplněna naučným textem o příslušném zastavení a vlastními fotografiemi, pořízené z návštěvy místa. Zároveň obsahuje doplňující úkoly pro děti aneb výlet hrou. Poslední fáze této práce zahrnovala vypracování SWOT analýzy území, kde byly zhodnoceny silné/slabe stránky, příležitosti a hrozby CHKO Pálava, a také rozvinutí této analýzy.

4. Problematika cestovního ruchu

4.1 Definice cestovního ruchu

Jako na většinu pojmů, lze i na cestovní ruch nahlížet z více různých hledisek. Zde jsou uvedeny dvě definice vybrané autorkou (ze zahraniční i české literatury).

Dle definice Spojených národů (2010) je cestovní ruch: „*sociální, kulturní a ekonomický fenomén spojený s přesunem lidí mimo jejich obvyklé místo pobytu, přičemž jejich hlavní motivací je potěšení. Jsou to činnosti prováděné návštěvníky, které mohou nebo nemusí zahrnovat transakce na trhu, a mohou být odlišné nebo podobné těm, které běžně provádí v rámci své životní rutiny*“.

Výkladový slovník cestovního ruchu (Zelenka, Pásková, 2012) oproti tomu prezentuje cestovní ruch jako: „*komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovní či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit a reakce na uvedené aktivity*“.

4.2 Význam cestovního ruchu

Cestovní ruch má význam nejen pro rozvoj regionu, ale i pro jednotlivé osoby, které se cestovního ruchu účastní. Dle Hladké (1997) spočívá hlavní význam tohoto fenoménu v následujících bodech:

- přispívá k všeobecnému rozvoji osobnosti,
- poskytuje regeneraci tělesných a duševních sil – rekreačně – zdravotní funkce,
- slouží lidem k praktickému vyplňování a využívání volného času,
- přispívá k tvorbě nového životního stylu, lidé poznávají nové zvyky a návyky z jiných krajin,
- může být prostředkem pro kulturní sebeobohacování, vzdělávání a výchovu člověka,

- prostřednictvím CR vzniká mezi lidmi výměna informací a vědeckých znalostí (kongresová turistika),
- díky CR vznikají nová pracovní místa, nemalým přínosem jsou i devizové prostředky.

4.3 Žádoucí a nežádoucí vlivy cestovního ruchu

4.3.1 Žádoucí ekonomické a sociální vlivy

Aby byl cestovní ruch pro daný region prospěšný jak z ekonomického, tak i sociálního hlediska, musí být odborně řízen, a to ve vzájemné kooperaci aktérů dané destinace (Pásková, 2014).

Mezi hlavní ekonomické a sociální pozitivní vlivy lze zahrnout např.:

- nabízí širokou škálu pracovních míst pro více i méně kvalifikované pracovníky,
- přispívá ke zvýšení místního rozvoje, ovlivňuje kvalitu života a nemalou měrou se podílí na zvýšení hrubého národního produktu,
- navyšuje rozvoj infrastruktury, pomáhá místnímu obchodu a průmyslu,
- mnohdy bývá nejvýznamnější ekonomicky dostupnou činností v určité oblasti a pomáhá ostatním ekonomickým subjektům k rozvoji,
- vyznačuje se značným multiplikačním dopadem,
- obohacuje kulturní a vzdělanostní znalosti a zvyšuje lidem sebevědomí,
- významným dílem přispívá k ochraně kulturního dědictví a tradic, prolamuje jazykové, politické, sociokulturní a náboženské rozdíly (Goeldner, 2014).

Z výše uvedených bodů jasně vyplývá, že cestovní ruch (pokud je prováděný správně) představuje jeden z významných faktorů pro rozvoj území a všech jeho členů, a to jak na regionální, tak nadregionální úrovni.

4.3.2 Nežádoucí ekonomické a sociální vlivy

V kapitole 4.3.1 jsou uvedeny pouze pozitivní impakty cestovního ruchu. v případě, že není cestovní ruch adekvátně řízen, může docházet i k mnoha negativním vlivům, které mnohdy i mohou převýšit ty pozitivní.

Mezi negativní ekonomické a sociální vlivy patří:

- nadbytečná poptávka po zdrojích,
- dopad na nerovnoměrný ekonomický rozvoj,
- sezonní zaměstnání lidí, tzn. nižší nezaměstnanost jen v určitém ročním období,
- sklon k politickým a ekonomickým reformám,
- citlivost na zneužití k neúnosné komercializaci kultury, umění a víry,
- možná tvorba neshod mezi místním obyvatelstvem (Goeldner, 2014).

4.4 Druhy cestovního ruchu

Jelikož je cestovní ruch komplexní jev, není snadné vymezit jeho přesnou typologii. Typologická kritéria určitého jevu jsou většinou uváděna ve vztahu k jeho účelu, čemuž odpovídá i určitá relativita konečné typologizace (Pásková, 2014). Cestovní ruch lze kategorizovat dle různých relevantních faktorů, z nichž jsou vybrané uvedeny v následujících podkapitolách.

4.4.1 Podle místa realizace

Cestovní ruch může být rozdělen na *domácí cestovní ruch* (který se vyznačuje tím, že aktéři CR nepřekračují hranice svého státu) a *zahraniční cestovní ruch* (aktéři CR překračují hranice svého státu). Zahraniční CR se dále dělí na příjezdový (přínosy platebních deviz od zahraničních turistů) a výjezdový (výdaje platebních deviz od domácích turistů) (Konečný, 2013).

4.4.2 Podle velikosti skupiny

Je rozlišován *skupinový* (nebo také hromadný) CR, v rámci kterého cestuje formální či neformální seskupení aktérů (třída žáků oproti skupině přátel) a *individuální*. Při tomto

způsobu cestovního ruchu účastník cestuje sám nebo se svou rodinou. Dle způsobu uspořádání služeb mohou být výše zmíněné formy jak organizované, tak i neorganizované (Konečný, 2013).

4.4.3 Podle délky účasti

CR je rozdělen na *krátkodobý* (pobyt do 3 dnů, tedy maximálně dvě přenocování) a *dlouhodobý* (pobyt mimo trvalé bydliště delší než 3 dny, ale kratší než 6 měsíců). Délka pobytu se liší stát od státu, např. vízový či bezvízový styk (Konečný, 2013).

4.4.4 Podle rozložení během roku

Dle doby konání lze nejjednodušeji rozdělit CR na *sezonní* (letní, zimní) a *celoroční*. Mezi další druhy CR patří *masový a postfordistický* turismus. Druhé znaky masového turismu dle Shawa a Wiliamse (2004) jsou skupinová spotřeba nerozdílných turistů, důraz na snižování cen v důsledku velké konkurence a velké množství turistů. Druhá zmíněná forma, nazývaná jako postfordistická (neboli nová forma spotřeby) se vyznačuje dle Shawa a Wiliamse (2004) zaměřením producenta na konzumenta, občasným opakováním návštěvy turistických destinací a větším zájmem o alternativní formy turismu (např. ekoturismus).

4.4.5 Podle vlivu na hostitelské prostředí

Primárně se dělí na *tvrdý* (nešetrný) a naopak *měkký* (šetrný) turismus. Jejich bližší charakteristika je uvedena v příloze č. 1.

4.5 Typologie cestovního ruchu

Z typologie cestovního ruchu byly pro účely práce vybrány následující druhy:

4.5.1 Zelený cestovní ruch

Rovněž také nazývaný jako šetrný cestovní ruch, se zelený CR vyznačuje tím, že se návštěvníci snaží splýnout jak s přírodou, tak se sociálním prostředím naplňujícím

aktivní pohyb. Zelený cestovní ruch se dělí na venkovský cestovní ruch a ekoturismus. (Šimková, 2008). Výše uvedená fakta jsou doložena v příloze č. 3.

4.5.2 Přírodní cestovní ruch

Vyznačuje se realizací pouze v oblastech blízkých přírodě, tzn., že nevyužívá přírodní bohatství, např. prostřednictvím těžby dřeva nebo nerostných surovin. Není podmínkou, že každý přírodní cestovní ruch musí být udržitelný. Dle Zelenky (2013) musí být k zachování udržitelnosti ustanovena spolupráce mezi účastníky CR (managementem, provozovateli a pracovníci služeb CR, místních obyvateli).

Přírodní cestovní ruch zahrnuje také další dvě formy. První z nich je ekoturismus, který je dle UNESCO (2002) definován jako: *„forma CR založená na kvalitních znalostech a zážitcích, pro něž je typická bezprostřední zkušenost s přírodním prostředím“*.

Druhá forma, nazývaná jako geoturismus, se specializuje na poznání geologického dědictví a krajiny (např. geopark Český ráj nebo geopark Egéria) (Pásková, Dolejský, 2011).

4.5.3 Venkovský cestovní ruch

Jedná se o formu cestovního ruchu, která je v souladu s přírodou a venkovským prostředím, při níž se využívá sociální, hmotné a kulturní zázemí venkova. v České republice se jedná zejména o tradiční chataření a chalupaření, ve kterém je celosvětově ČR skutečnou raritou, ale i občasně pobyty na venkově. Tento typ venkovského ruchu se zakládá na návratu člověka k přírodě a poznávání venkovských krás. (Zelenka a Pásková, 2012). Problematika venkovského cestovního ruchu je značně diskutovaným tématem, jelikož v České republice má tato forma velký rozvojový potenciál (Závodná, 2015).

Mezi pozitiva tohoto fenoménu patří to, že představuje alternativní podnikatelskou činnost, která je ohleduplná k životnímu prostředí a vytváří řadu pracovních míst, tím pádem se snižuje odliv obyvatelstva za prací do měst, dále také

přispívá k tvorbě příjmů zemědělského hospodářství, zvedá životní a kulturní úroveň a celkově zlepšuje rozvoj společenského života a ošetření krajiny (Šimková, 2008).

Venkovský turismus má mnoho podob, a to *agroturismus*, který je vázaný na zemědělská sídla a farmy, přičemž dává možnost výpomoci s prací na farmě a se zvířaty. Agroturismus přináší užitek jak podnikateli, tak i obci (zvýšením jejich vybavenosti či příjmů jak pro obyvatele, tak pro samotnou obec), regionu (tvorbou množství pracovních příležitostí) či celému státu (pokud je farma navštěvována cizinci, zvyšují se tím exportní aktivity státu). Napomáhá ke stabilizaci osídlení venkova a obnovuje vesnické osídlení. Díky tomu se cestovní ruch rozprostírá do větších územních celků, což prospívá životnímu prostředí (Závodná, 2015). v ČR se agroturismus moc nerozvinul, kvůli probíhající přeměně zemědělství a těžce dostupnému ekonomickému potenciálu farem (Šimková, 2008). Další podobou této formy je *ekoagroturismus*, což je druh agroturistiky, který se provozuje na ekologicky hospodářských farmách, které produkují bioprodukty. Tyto farmy jsou situovány ve zdravotně nezávadném životním prostředí (Zelenka a Pásková, 2012).

4.5.4 Domorodý cestovní ruch

Domorodý cestovní ruch lze chápat jako cestování, jelikož cílem je poznání naší dávné i nedávné minulosti za poznáním nás samotných v době minulé a také poznání kmenů, které žijí paralelně s námi v místech, kam se civilizace ještě nedostala, případně dostala v omezené míře.

Domorodý cestovní ruch nás seznamuje s domorodými zvyky a tradicemi, které jsou cestovním ruchem bohužel poznamenány, jelikož došlo k narušení jejich rovnováhy a přirozenosti (Závodná, 2015). Výše uvedené je doloženo jako příloha č. 4.

4.5.5 Greenways

Jako dodatek k předchozím druhům cestovního ruchu lze zmínit také tzv. zelené stezky, které mohou být prostředkem, jak podpořit udržitelnost CR. Jedná se o trasy a stezky různých délek, využívané ve vztahu s ekologickým potenciálem pro rekreační sport a turistiku. (Trávníček a Trojan, 2012).

5. Cestovní ruch a životní prostředí

5.1 Vztah cestovního ruchu a životního prostředí

Dle knihy Cestovní ruch a životní prostředí (2011) je cestovní ruch „*mnohotvárná ekonomická aktivita vzájemně na sebe působící s životním prostředím v rámci obousměrného procesu. Na jedné straně ekologické zdroje poskytují základní složky, rozhodující výrobní faktory, pro turisty k zábavě, žití a relaxaci. Na druhou stranu cestovní ruch vytváří celou řadu nežádoucích vedlejších produktů, které jsou záměrně uspořádány a modifikovány životnímu prostředí – negativní externality životního prostředí*“.

Působení CR na složky přírodního prostředí je možné členit dle vztahu k biosféře na změny složek životního prostředí. Cestovní ruch má přímé i nepřímé (spotřebování zdrojů, jež byly dříve vytěženy, zpracovány) dopady na kontaminaci životního prostředí zanášením cizích prvků (Pásková, 2014).

Jedním z klíčových předpokladů rozvoje cestovního ruchu je životní prostředí, které je důležitou součástí geografického konceptu ve spojitosti s migrací a cirkulací, jde o tzv. faktory vytlačování (push) a faktory přitahování (pull). Faktor vytlačování je charakterizován negativními jevy (např. znečištění životního prostředí, nadměrné emise a hluk, poškozená krajina, nedostatek zeleně či úbytek původních živočišných a rostlinných druhů), které jsou důvodem k trvalému či dočasnému opuštění nebo přemístění lidí do jiné destinace. Naopak faktor přitahování se vyznačuje pozitivními jevy, které jsou lákadlem pro návštěvníky do destinací CR (např. pozoruhodné přírodní úkazy, zastoupení rostlinných a živočišných druhů, nedotčená krajina, jiná kultura místních obyvatel) (Pásková, 2014).

5.2 Pozitivní vlivy cestovního ruchu na životní prostředí

Mezi pozitivní vlivy na ŽP patří:

- podpora ochrany kulturního dědictví a zvyků,
- pobídky k ochraně a zlepšování životního prostředí (Goeldner , 2014),
- zvýšení úrovně a intenzity péče o krajinu prostřednictvím strategických přístupů tzv. „zelených standardů“ v oblasti CR, dále využívání biomasy a hospodárné využívání zdrojů napomáhá udržitelnému užívání krajinného dědictví,
- zlepšení přístupnosti a prostupnosti přírody – zřizování naučných cyklo a hipostezek (Pásková 2014),

5.3 Negativní vlivy cestovního ruchu na životní prostředí

5.3.1 Turistické znečištění

Lze popsat jako změny ve složkách ŽP, vyvolané prostřednictvím cestovního ruchu (a to buď přímo, nebo částečně – společně s vlivy dalších působitelů – zemědělství, průmyslu), které snižují potenciál území pro jeho rozvoj (Pásková, 2014).

5.3.2 Emise

Emise jsou charakterizované jako proces uvolňování látek či energií ze zdrojů znečištění do složek životního prostředí. Cestovní ruch se podílí na vytváření emisí přímo (silniční a letecká doprava, provoz zábavních parků, center a obecně zařízení cestovního ruchu) a nepřímo (emise vzniklé při budování a chodu zařízení spojené s cestovním ruchem – elektrická energie, stavební materiál) (Pásková, 2014).

Znečištění ovzduší nastává hlavně při dopravě turistů na cílové místo pobytu, a to prostřednictvím automobilové dopravy, která je značnou hrozbou pro životní prostředí. Zátěžovou látkou je oxid uhličitý (CO₂). To není ale jediný problém pro ŽP, doprava se také podílí na ohrožení fauny a flóry, zapříčiňuje zvyšování hluku a má dopad i na zábor půdy (Kozel, 2006).

Voda je dalším důkazem toho, že turismus má neblahý vliv na životní prostředí, jelikož způsobuje znečištění jak povrchových, tak podzemních vod prostřednictvím fungování zařízení CR i samotných aktivit turistů. Jedná se o různé chatové či kempové oblasti (Pásková, 2008).

Nadměrná produkce odpadů způsobená vysokou návštěvností turistů daných lokalit je dalším negativním dopadem na přírodu.

5.3.3 Eroze

Dle knihy Udržitelnost cestovního ruchu (2014) lze erozi popsat jako: „*proces narušování povrchu přírodnin, zejména odstraňováním vrchní vrstvy půdy, povrchu hornin působením větru, vody, sněhu, ledovce, živých organismů, vč. člověka (kombinace fyzikálního a chemického působení)*“.

Aktivity cestovního ruchu se podílejí na erozi, a to kvůli rozšiřování, prohlubování či prošlapávání cest v okolí kulturních a přírodních památek nebo výstavbě infrastruktury (stavba silnic a různých zařízení) (Pásková, 2014).

5.3.4 Poškození přírodních hodnot a biodiverzity

Znehodnocování krajiny je způsobeno převážně stavbou rekreačních zařízení. Příkladem může být nevhodné umístění zařízení CR do přírody či použití nepatřičných stavebních materiálů (Mourek, 2002).

Poškození přírodních hodnot a biodiverzity se považuje za vandalismus, který způsobují aktéři pomocí vrypů a graffiti na přírodních útvarech či sběrem vzácných rostlinných a živočišných druhů, nerostů a hornin (sběr suvenýrů, potápění v korálových útesech). Divoký (vyznačující se trháním rostlin na přípravu jídla) či lovecký turismus (lov medvědů na Aljašce) přispívá také k poklesu biodiverzity (Pásková, 2014).

6. Udržitelný cestovní ruch

6.1 Definice udržitelného cestovního ruchu

Pro vymezení udržitelného cestovního ruchu, který je natolik obsáhlý a komplexní, existuje mnoho přístupů, a to hlavně z hlediska míry radikálnosti udržení přírodních zdrojů, čili přírodního kapitálu (Závodná, 2015).

Dle definice UNWTO (2005) je to „*cestovní ruch, který plně odráží současné i budoucí ekonomické, sociální a environmentální dopady, řešení potřeb návštěvníků, průmyslu, životního prostředí a hostitelské komunity*“.

Také Závodná (2015) uvádí definici udržitelného rozvoje jako „*takový způsob rozvoje lidské společnosti, který zachovává životní prostředí v souladu s ekonomickým a společenským pokrokem pro další generace*“.

Podrobnější vymezení a srovnání udržitelného a neudržitelného cestovního ruchu je uvedeno v příloze č. 2.

6.2 Pilíře udržitelného cestovního ruchu

Cestovní ruch musí pro dosažení udržitelnosti fungovat na třech primárních principech. Prvním z nich je zachování environmentálních, ekonomických, sociálních a kulturních zdrojů. Druhým principem je budoucnost pro příští generace, respektive zachování jejich možného profitu ze zdrojů i příležitostí, které by správně měly setrvávat co nejdéle, a v neposlední řadě, ovšem neméně důležitá, je spravedlnost, která se odvíjí od nutnosti zachovat férové rozdělování environmentálních, ekonomických, společenských a kulturních výtěžků i nákladů za lidskou činnost (Závodná, 2015).

Udržitelný rozvoj se dělí na tři základní pilíře:

- **ekonomický**, který je charakterizován udržitelným hospodářským rozmachem a je spjatý s blahobytem společnosti. Zaobírá se účinností, růstem, stabilitou a také zaměstnaností.
- **environmentální**, který žádá ponechání zdrojů společnosti ve formě dostupné z přírody, a to např. energie, suroviny a také zdravé podmínky pro harmonický život člověka.

- **sociální** zahrnuje požadavek důstojného žití, rozvoje lidské osobnosti a kultury, vzdělání, zdraví, soudržnosti a spravedlnosti, čehož je možné dosáhnout efektivním fungováním rodiny, obcí, společnosti a veřejných institucí (Závodná, 2015).

Dokument s mezinárodním konsensem, který poskytuje podrobný program zabezpečení vývoje Země až do konce 21. století, se nazývá Agenda 21, kterou přijalo 182 vlád na setkání Spojených národů o životním prostředí a rozvoji v roce 1992. Monitoruje ekologické a vývojové jevy, které mohou potenciálně vyvolat ekologickou a ekonomickou katastrofu, a snaží se nalézt přechod k udržitelnému rozvoji. Zásady udržitelného rozvoje ČR Česká republika shrnuje do strategických dokumentů, jako je např. Koncepce státní politiky ČR v ČR.

6.3 Únosná kapacita

Pro životní prostředí je velice významnou hodnotou tzv. únosná kapacita, která se používá jako indikátor maximální zátěže přírodních ekosystémů, ale také sleduje, do jaké míry člověk narušuje kulturní krajinu kvůli různým aktivitám, např. osídlování, cestovnímu ruchu (Závodná, 2015).

Tabulka 1: Dimenze únosnosti z hlediska udržitelnosti

Fyzicky únosná kapacita	Nejvyšší možná zátěž, kterou může dané území pojmout, aniž by došlo k jeho fyzické destrukci. Určování tohoto rozměru únosné kapacity má smysl zejména v lokalitách s regulovaným vstupem.
Ekonomicky únosná kapacita	Hodnota vycházející z Paretova optima – optimum mezi životním prostředím a ekonomickou výtěžností. Stanovuje míru maximálního ekonomického přínosu cestovního ruchu pro destinaci při současné minimalizaci čerpání kapitálu CR.
Ekologicky únosná kapacita	Udává maximální úroveň dlouhodobě chápaného rozvoje CR (tj. turistické zátěže), se kterou se destinační prostředí či jeho určitý výsek vyrovná bez trvalých následků. Je to hodnota přímo úměrná autoregulační schopnosti ekosystému.
Institucionálně únosná kapacita	Tato složka únosné kapacity určuje maximální míru rozvoje CR, která ještě nepřekračuje institucionální připravenost destinace.
Socio-kulturně únosná kapacita	Hranice, při které nedochází k negativním změnám v místní komunitě. Může jít o narušení lokálního životního stylu, postupnou ztrátu kulturní identity a změnu v tradiční hodnotové hierarchii.
Psychologicky únosná kapacita	Zahrnuje subjektivní ukazatele únosnosti prostředí. Závisí na zkušenostech a očekávání návštěvníků.

Zdroj: Pásková, 2014

Dle Meadowsové et al. (1992), pokud dojde k překročení únosné kapacity, může nastat tzv. překmit, což je stav, kdy nárůst populace převyší hranici únosné kapacity dané oblasti a následně dojde k poklesnutí úrovně, v horším případě nastane kolaps území, kde už není možnost návratu, a důsledky jsou trvalé. Nalezení nového rovnovážného stavu vede k snížení únosné kapacity a menší nabídce zdrojů.

7. Cestovní ruch v České republice

Česká republika disponuje velkým množstvím historických, kulturních a technických památek, některé z nich jsou zapsané i do seznamu kulturního dědictví UNESCO.

Klub českých turistů udržuje hustou a přehledně značenou síť propojených turistických stezek a tras. Mimo to má Česká republika ojedinělou šanci uplatnit se na trhu cestovního ruchu nabídkou zaměřenou na městský, kongresový cestovní ruch, sportovní a kulturně-poznávací cestovní ruch, ohleduplný k přírodě. v České republice má velký potenciál venkovská turistika, respektive agroturistika, ekoagroturistika, aj. Nabídka cestovního ruchu je orientovaná na příjezdový i domácí cestovní ruch (Kolektiv autorů, 2006).

Z níže uvedené tabulky je zřejmé, že příjmy (z příjezdového CR) jsou prospěšné pro státní pokladnu, protože převyšují výdaje Čechů na CR.

Tabulka 2: Příjmy, výdaje, saldo CR

Rok	Čtvrtletí	Příjmy z CR (mld. Kč)	Výdaje na CR (mld. Kč)	Saldo CR (mld. Kč)
2013	I.–IV.	137,8	90,8	47,1
2014	I.–IV.	141,8	106,7	35,1
2015	I.–III.	108,3	88,5	19,8

Zdroj: MMR.CZ, 2015. Vlastní zpracování

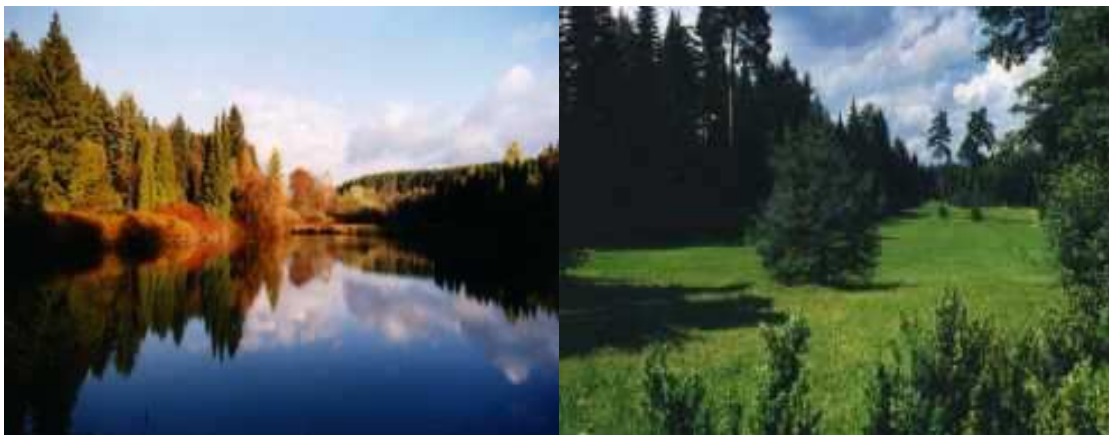
7.1 Příklady cestovního ruchu v praxi

Autorkou vybraná území ukazující pozitivní příklady cestovního ruchu jsou řazena v následujících podkapitolách:

7.1.1 Masarykův les Křtiny

Masarykův les nacházející se v severozápadní části okresu Brno-venkov, který se rozprostírá na rozloze okolo 10 000 ha, je spojen s Mendelovou univerzitou. Jedním z hlavních posláních Masarykova lesa je vzdělávání studentů (Konijnendik, 2010). Dále zajišťuje důkladné obhospodařování lesního univerzitního majetku a v neposlední řadě

slouží i pro veřejnost a využívá patřičného rekreačního vybavení a bohatství, skýtající důležité funkce pro les.

Obrázek 1: Masarykův les (Zdroj: slpkrtiny.cz)

7.1.2 Podblanicko

Podblanicko je území, které se zaměřuje na rozmach regionální ekonomiky a na šetrné formy CR. Jedná se o komplexní přístup k rozvoji ve vzájemné kooperaci ochrany přírody, místních drobných podnikatelů a místní samosprávy. Důvodem toho, že se místní obyvatelé podílejí na rozvoji udržitelné lokální ekonomiky, je dlouhé nepřetržité navazování kulturní identity této komunity. CHKO Blaník představuje jak pro cestovní ruch, tak pro ochranu přírody důležité dědictví a snahu o udržitelný rozvoj, jak pro cestovní ruch, tak pro životní prostředí (Fialová, 2012).

Obrázek 2: Podblanicko (Zdroj: navzduchu.cz)

7.1.3 České středohoří

V Českém středohoří, přesněji ve východní části v chráněné krajinné oblasti, se nachází ekofarma Babiny zaměřená na ekologické zemědělství, která využívá šetrně přírodní zdroje bez použití chemických jiných škodlivých látek. Jedním z příkladů je sečení trávy s co nejmenším dopadem na poranění zvířat.

8. Chráněná krajinná oblast Pálava

Charakteristika vybraného zájmového území je zaměřena na přírodní, socioekonomickou, kulturní a historickou charakteristiku Chráněné krajinné oblasti (dále tak jen CHKO) Pálava.

8.1 Historická charakteristika

Název „Pálava“ vznikl jako odvozenina od německého označení – Pollauer Berge (Pavlovské vrchy). Odborníci, kteří zkoumají původ i vývoj slov (etymologové) usuzují, že pramení z nářečního výrazu „Pálava“, který se běžně v dnešní době na jižní Moravě používá. Význam tohoto slova znamená místo, kde intenzivně sálá slunce, což opravdu popisuje žhnoucí Pavlovské vrcholy i vyprahlé svahy pahorkatin (Grepl, Lacina, Buček, 1990).

Velice známé jsou nálezy sídel lovců mamutů (z doby před 30 až 25 000 lety), které jsou až do současnosti soustavně objevovány u obce Dolní Věstonice. Mimo to se také v obci našla velice významná a proslulá soška Věstonické Venuše vyjadřující plodnost.

V roce 1976 byla Pálava Ministerstvem kultury České republiky prohlášena za chráněnou krajinnou oblast, a to díky své ojedinělé přírodě a vzácným druhům rostlin a živočichů, které právě na tomto území tvoří nejpočetnější populace, jež u nás nikde jinde nežijí ani nerostou. O 10 let později byla Pálava dekretem UNESCO Programu člověk a biosféra včleněna mezi biosférické rezervace. Jedná se o ukázkou chráněných sítí světových ekosystémů, jejichž cílem je omezit negativní vliv člověka na tento ekosystém a jeho zachování pro budoucí generace. Rozšířením o biosférické rezervace Lednicko–valtický areál, lužní lesy na soutoku Moravy a Dyje, dalo za vznik daleko rozsáhlejší Biosférické rezervaci Dolní Morava (v roce 2003).

Ramsarská konvence o ochraně mokřadů zasahuje i na území Pálavy, a to Mokřadem dolního Podyjí. Je zařazen do triletrálního mezinárodního mokřadního území na pomezí Česka, Slovenska a Rakouska. Mezi nejnovější činnosti Správy CHKO Pálava je realizování povinností ve spojitosti se soustavou Natura 2000 – péče

o evropsky významné lokality (dále také jen „EVL“) a ptačí oblasti, nalézající se na území CHKO Pálava i mimo ni¹.

Znakem Pálavy se stal strom dub šípák, který se nejčastěji vyskytuje na Pálavě a v některých nejteplejších lokalitách v ČR.

8.2 Geografická (fyzickogeografická) charakteristika

Rozloha celé chráněné krajinné oblasti čítá něco kolem 80 km², ohraničených na severu obcí Dolní Věstonice, na jihu Mikulovem, na východě Bulhary a na západě Bavory. Pálava se rozprostírá na severozápadním výběžku Panonské nížiny, která patří mezi nejteplejší a nejsušší oblasti Česka. Umožňuje to ideální podmínky pro pěstování vinné révy. Hlavní sídlo správy CHKO je v největší obci oblasti, v Mikulově.

8.2.1 Charakteristika vybraných obcí v CHKO Pálava

Z turistického hlediska lze mezi nejznámější obce zařadit Dolní Věstonice, Pavlov a Mikulov.

Zde je uvedena stručná charakteristika vybraných obcí:

Dolní Věstonice

Obec, která je světově proslulá díky nálezům Věstonické Venuše, se nachází na severním úpatí Pavlovských vrchů u břehu vodního díla Nových Mlýnů. v nejvyšší nadmořské výšce 549 m n. m. nad obcí je vrchol Děvín. Jižně se na kopcích rozprostírají rozlehlé vinohrady. Směrem na západ můžeme vidět systém ropných věží. Dolními Věstonicemi vedou dobře značené cyklotrasy.

¹ Dle oficiální webové stránky CHKO Pálava. Dostupné z: <http://palava.ochranaprirody.cz/>.

Pavlov

Mezi velice známé vinařské obce se řadí Pavlov. Tato obec byla prohlášena za vesnickou památkovou rezervaci a byla zde také objevena archeologická naleziště, která jsou důkazem toho, že zde bylo osídlení od dob pravěku (Soukup, David 2003). Pro bohatství nálezů dostala kultura lovců mamutů, pocházející z mladší doby kamenné, název pavlovien (Najmanová, Paulík, 2010).

Nad Pavlovem jsou pozoruhodné a velice navštěvované, jak českými, tak zahraničními turisty, zříceniny hradu Děvičky, neboli Dívčí hrady. Jižně orientován od hradu vystupuje nejvyšší vrchol Pálavy Děvín. V roce 2016 byl v této lokalitě nově otevřen archeopark, který se pyšní ukázkami mamutích kostí a bohatou materiální kulturou z dob před 25-30 tisíci lety.

Obrázek 3: Pohled z Dívčích hradů na Pavlov (Zdroj: Kunzeová, 2016)

Mikulov

Nejtypičtějším a největším městem jak Pavlovských vrchů, tak celé chráněné krajinné oblasti Pálava je nesporně Mikulov, považovaný za nejjižnější biotop ve střední Evropě a také za hlavní město jihomoravského vinohradnictví. Mikulov je vtěsnaný mezi vápencová skaliska Turoldu, pozoruhodného Svatého kopečku a Zámeckého vrchu. Nedílnou součástí Mikulova vystihující toto obdivuhodné město je kaple sv. Šebestiána se zvonící, nacházející se na vrcholku Svatého kopečku.

Obrázek 4: Pohled z Dívčích hradů na Pavlov (Zdroj: Kunzeová, 2015)

8.3 Přírodní charakteristika

Přírodní charakteristika je analyzována z hlediska klimatu, hydrologie, fauny a flóry.

8.3.1 Geomorfologie Mikulovské pahorkatiny

Mikulovská pahorkatina, geomorfologický komplex, který spadá do oblasti Jihomoravských Karpat, je tvořen členitou vrchovinou. Pahorkatina je na severu ohraničena Dyjsko-moravskou nivou, na jihu údolím řeky Dyje, která zasahuje až na hranice Rakouska. Na východě je vymezena Valtickou pahorkatinou a na západě

pahorkatinou Dyjsko-svrateckého úvalu². Mikulovská pahorkatina má vymezeny dva geomorfologické celky, a to Pavlovské vrchy a Milovickou pahorkatinu. Pavlovské vrchy, rozprostírající se na západní části Mikulovské vrchoviny, mají rozlohu něco kolem 40 km² a sousedí na západě i severozápadě s Dyjsko-svrateckým úvalem, na severozápadě se Středomoravskou nivou a na jižní i východní straně s Valtickou pahorkatinou.

Obrázek 5: Mikulovská vrchovina (Zdroj: moravske-karpaty.cz)

Vrcholky Pavlovského pohorí tvoří nejzápadnější úsek Karpat. Na severu tvoří nejvyšší část Děvín (555 m n. m.) v čele s Dívčím hradem. Na západní straně se svažuje do hluboké Soutěšky, oddělující masiv Kotelná (477 m n. m.) vápencovými skalami. Stolová hora s nadmořskou výškou 458 m n. m. se tyčí nad Klentnicí. Za zmínku také stojí menší útesy Kočičí skála a Kočičí kámen s nadmořskou výškou přes 300 m n. m. Pálava má díky značnému převýšení (až 390 m) dominantní úlohu v regionu (Najmanová a Paulík, 2010).

Milovická pahorkatina se od pavlovských vrchů liší tím, že se zde nevyskytují jurské vápence a její nejvyšší nadmořská výška dosahuje pouze hodnoty 351 m n. m., což je výška Staré hory (Grepl, Lacina, Buček, 1990). Svou rozlohou přes 30 km²

² Dle moravske-karpaty.cz, 2014. Dostupné z: <http://moravske-karpaty.cz/>

zaujímá východní část Mikulovské vrchoviny, na severu sousedí s Valtickou pahorkatinou, na západě s Pavlovskými vrchy.

8.3.2 Pedologie

Půdní poměry Pálavy jsou velmi různorodé a složité. Na území nejvíce převládají rendziny, které jsou typické pro vápencová bradla Pálavy. Mají vysoký obsah vápníku i humusu. Z hlediska zemědělství patří k obtížněji využitelným půdám. Dalším typem jsou černozemě, mají vysoký obsah živin a humusu a jsou to na rozdíl od rendzinu půdy dobře zemědělsky využitelné. Půdní typ hnědozem se vyskytuje nejvíce na území Pavlovských vrchů s hlubokými a kamenitými svahovinami různého původu. Mezi další typy půd vyskytující se na Pálavě bychom mohli zařadit např. sutě.

8.3.3 Klima

Co se týká klimatu, spadá Pálava do nejteplejší a nejsušší oblasti České republiky, jelikož průměrná teplota v roce činí kolem 10 °C. Mezi nejteplejší měsíce v roce se řadí červenec s průměrnou teplotou skoro 20 °C, naopak nejchladnějším měsícem je bezesporu leden, který dosahuje průměrné teploty – 1 °C.

Poněvadž slunce na Pálavě svítí přes 1 800 hodin ročně a léto je značně dlouhé, teplé a suché, daří se tu pěstování vinné révy, které zaujímá významné postavení ve vinařském zemědělství v ČR. Podnebí, reliéf terénu a také směr svahů má vliv na vývoj fauny a flóry. Dobrým příkladem je Děvín, severně orientované svahy jsou teplejší a sušší, zatímco jižně orientované svahy jsou chladnější a vlhčí (Danihelka, Chytil, Kordiovský, 2004).

8.3.4 Hydrologie

Hydrologické podmínky chráněné krajinné oblasti Pálava jsou charakterizované dvěma případy. Na jedné straně je to nedostatek vody v suchých obdobích a na straně druhé to je nadbytek vody v jarních a letních záplavách. Pálava se vyznačuje podstatným

nedostatkem povrchových i podzemních vod, výjimkou je však údolí řeky Dyje, kde je řeka nekorigovaná. Společně s Křivým jezerem tvoří nejvodnatější úsek území CHKO³.

Výstavba novomlýnských nádrží v 70. až 80. letech 20. století značně ovlivnila řeku Dyji a celý vodní režim v krajině. Jedná se o systém třech uměle vytvořených, vzájemně na sebe navazujících jezer, obklopující Pavlovské vrchy. Jednotlivá jezera jsou od sebe oddělena hrázemi a každé z nich slouží k jinému účelu.

Horní nádrž Mušovská (528 ha) má důležitou úlohu pro zavlažování a rekreaci, střední nádrž Věstonická (1031 ha), prohlášená za přírodní rezervaci, disponuje ostrůvky pro ptactvo. A v neposlední řadě dolní nádrž Novomlýnská (1 662 ha), kde se nachází vodní elektrárna. Rozloha celé soustavy tedy dosahuje 3 226 ha. Podnětem k vybudování Novomlýnských nádrží bylo předejití každoročních záplav a zlepšení zemědělské výroby. v současnosti jsou nádrže velice vyhledávanou a významnou rybářskou lokalitou jižní Moravy, v jejím okolí jsou také archeologická naleziště (Najmanová, Paulík, 2010).

Obrázek 6: Pohled na Novomlýnské nádrže (Zdroj: Kunzeová, 2016)

8.3.5 Fauna a flóra

Pavlovské vrchy jsou významné nejen z hlediska flóry, ale i fauny. Z hmyzu se tu vyskytuje např. kobylka sága, martináč hrušňový, kudlanka nábožná, motýlí pestrokřídlec podražcový, pavouk slíďák. Z třídy savců zde můžeme spatřit teplomilného živočicha tchoře světlého. Díky podloží z vápence se tu daří i plžům, a to

³ Informace čerpány z <http://palava.ochranaprirody.cz/>

třeba trojzubce stepní, páskovce žíhané či drobničce válcovité. Mezi plazy sem můžeme zařadit asi nejtypičtějšího živočicha žijícího na Pálavě, a to ještěřku obecnou či užovku hladkou. Z ptáků vyskytujících se na skalách zde působí skalník zpěvavý a bělořit šedý, s dudkem chocholatým se můžeme shledat na skalní stepi. Pálava má i zvířata pobývající ve smíšených listnatých lesích – plch zahradní, plšák lískový, sedmihlásek jarní, slavík obecný, výr velký (Grepl, Lacina, Buček, 1990).

Stejně jako fauna, tak i flóra je na Pálavě velice rozmanitá. Můžeme zde najít nejrůznější druhy, od těch nejběžnějších, vyskytujících se na mnoha místech České republiky, až po ty, které se vyskytují pouze na Pálavě. Ze známějších druhů bychom mohli jmenovat habr obecný, jasan ztepilý, lípy, javor babyku, buk lesní, třešeň mahalebku, konvalinku vonnou, hrachor černý, kopretinu chocholičnatou, bělozářku větvitou a mnohé další.

8.3.6 Maloplošná zvláště chráněná území

Na Pálavě se nachází celkem 15 maloplošných zvláště chráněných území (dále také jen MZCHÚ), které zabírají něco kolem 10 % celkového území CHKO.

Mezi PP patří – Anenský vrch, Kienberg, Kočičí skála, lom Janičův vrch, Růžový kopec.

Mezi NPR – Děvín, Kotel, Soutěska, Křivé jezero, Slanisko u Nesytu, Tabulová

Mezi NPP – Kalendář věků

Mezi PR – Liščí vrch, Milovická stráň, Svatý kopeček, Šibeničnick, Turoid, lom

Z každé skupiny MZCHÚ bylo vybráno jedno území, které je stručně popsáno níže.

Anenský vrch (nebo také dle místních obyvatel Panský vrch) je přírodní památka (267 m n. m.) trojúhelníkového tvaru, která se rozprostírá na ploše o velikosti 1,14 ha. Lokalita je obklopena zemědělsky využívanými pozemky a tvoří ji vrcholová plošina, severní svah, zterasované meze, které jsou asi 1 km vzdálené od Bavor⁴.

⁴ Plán péče o přírodní památku Anenský vrch na období 2013–2022.

Děvín – kotel – soutěska – národní přírodní rezervace (dále také jen NPR), představující výraznou dominantu krajiny celé jižní Moravy, a to díky svému přírodnímu bohatství. Podnětem pro vyhlášení této lokality jako NPR se stala ochrana stepních, lesních, křovinných a skalních ekosystémů s rozmanitou flórou a faunou na podkladu jurského vápence. Ročně tuto rezervaci navštíví obrovský počet turistů.

Kalendář věků lze označit za trochu jinou „rezervaci“, jelikož důvodem pro vyhlášení národní přírodní památky (dále také jen NPP) není žádný přírodní či rostlinný úkaz. Vznik této lokality zapříčinila těžba cihlářské hlíny, potom archeologové a geologové našli poklad ukrytý v cihelně, a to koncem 50. let minulého století poblíž Dolních Věstonic⁵.

Milovická stráň s vrcholkem Špičák (297 m n. m.), jak už lze poznat z názvu, se nachází u obce Milovice. Na stráni rostou převážně teplomilné doubravy a dubohabřiny. Podloží není z vápence, jak je tomu u jiných památek a rezervací, ale je tvořeno měkkými flyšovými sedimenty⁶.

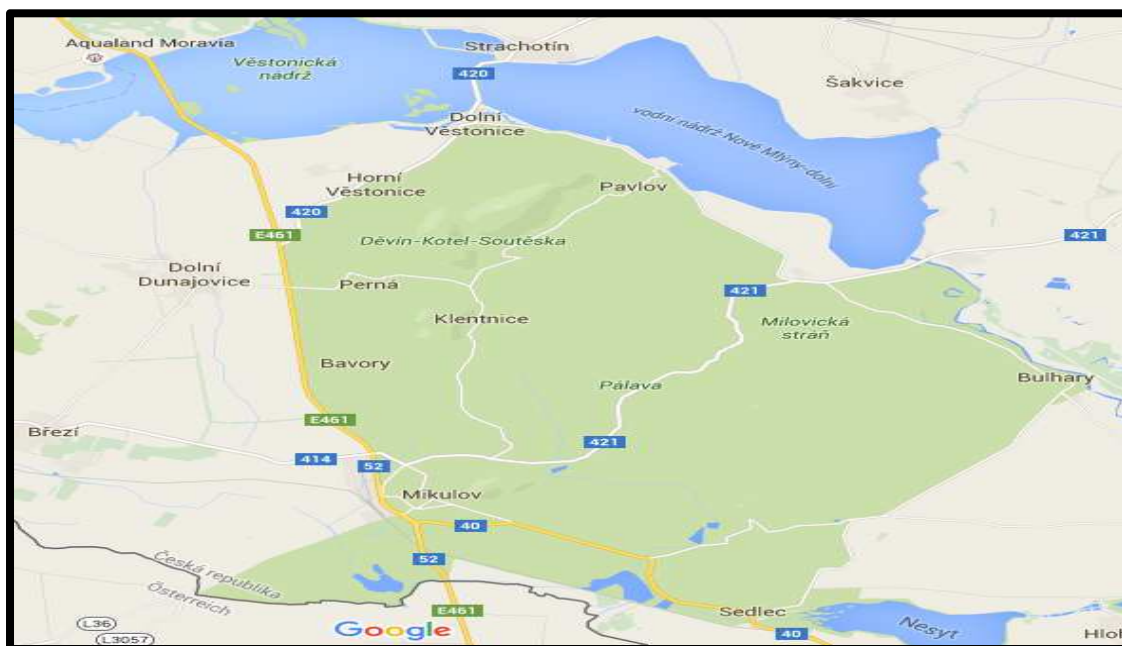
^{5, 6} <http://palava.ochranaprirody.cz/lokality/m0580/>

8.4 Socioekonomická charakteristika

Socioekonomická charakteristika je zpracována s ohledem na obyvatelstvo, průmysl, zemědělství, dopravu a cestovní ruch.

8.4.1 Obyvatelstvo

Jak lze vidět na mapě, do CHKO Pálava spadají tyto obce: Pavlov, Dolní Věstonice, Horní Věstonice, Perná, Klentnice, Bavory, Mikulov, Sedlec, Bulhary, Milovice.

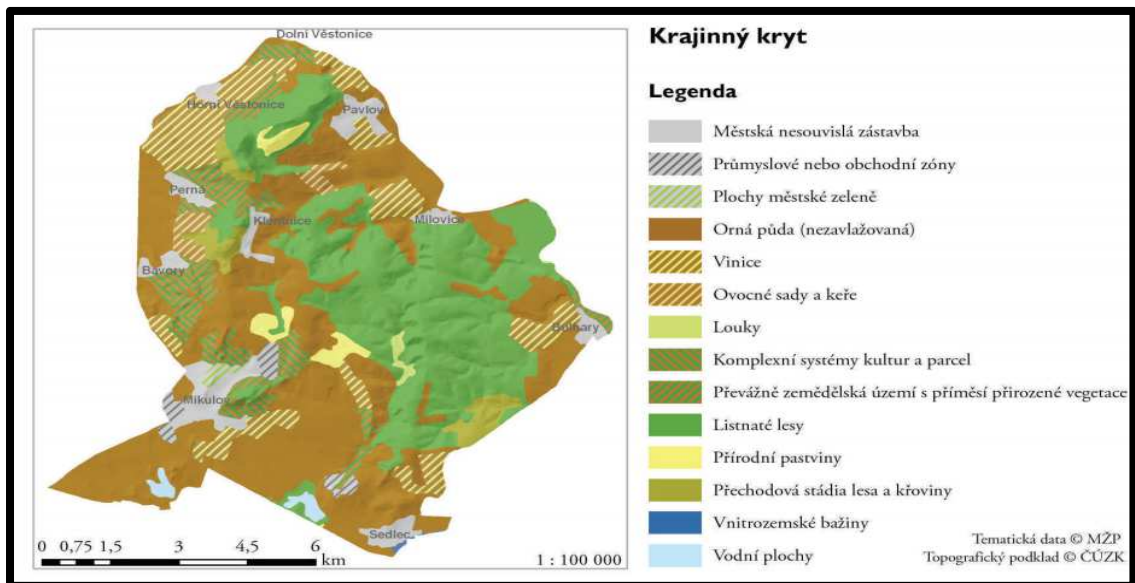
Obrázek 7: Mapa CHKO Pálava (Zdroj: Google.cz, 2016)

Následující tabulka zpracovaná dle CZSO (2015) ukazuje počet obyvatel v jednotlivých obcích. Dle velikostní kategorie můžeme tyto obce rozlišit na velké, kam spadá Mikulov (který by mohl s počtem obyvatel 7 443 být prohlášen i za město) a malé, kam patří všechny ostatní obce. Z hlediska rozlohy má dominantní postavení taktéž Mikulov, kde sídlí i správa CHKO.

Tabulka 3: Počet obyvatel ve všech obcích CHKO Pálava

Obec	Bavory	Bulhary	Dolní/Horní Věstonice	Klentnice	Mikulov	Milovice	Perná	Sedlec
Počet obyvatel	403	784	320/449	534	7443	420	762	854

Zdroj: CZSO, vlastní zpracování

Obrázek 8: Mapa využití území (Zdroj: Atlas chráněné krajinné oblasti Pálava)

8.4.2 Využití území

Mapa o využití území znázorňuje, že převládající plochou je orná půda (39 %), listnaté lesy (29 %), vinice (15 %) a městská nesouvislá zástavba 5,6 %. Ostatní plochy dosahují hodnoty do 5 %.

Průmysl byl v minulosti dosti rozšířený, jelikož se zde těžil vápenec. Právě samotná těžba zapříčinila zničení několika vrchů u Mikulova. Průmysl je v současnosti na celém území minimální, těžba vápence je ukončena a těžební prostory se nyní rekultivují. Pouze v Mikulově se nachází průmyslová zóna o střední velikosti.

Pavlovské vrchy jsou velice známou zemědělskou oblastí, specializující se na pěstování vinné révy, která zaujímá více jak 15 % celkové rozlohy CHKO, a to díky plošné ekologické ochraně. Vinice vytvářejí typický a všemi dobře známý krajinný ráz Pavlovských vrchů.

Vinařství na Pálavě spadá do dvou podoblastí, a to do převládající Mikulovské a částečně i do Velkopavlovické. Oblast je známá díky bílým odrůdám – ryzlink vlašský a také veltlínské zelené. Vinice nacházející se na úpatí Pálavy jsou obdělávány šetrně k ŽP. Šetrné obhospodařování vinné révy se z Pálavy rozšířilo na převládající většinu

vinic na Břeclavsku a produkují tak vína znamenité kvality. Mezi nejdůležitější vinařské obce patří Mikulov, Bavory, Sedlec a Perná, kde vznikla odrůda Pálava.

Informace o vinařství a víně lze čerpat z naučných vinařských stezek či návštěvy Pálavského vinobraní v Mikulově anebo koštu či výstav vín, které probíhají po celý rok.

Tabulka 4: Plochy vykloučených vinic v ČR

Vinařská podoblast	2013	2014
Mikulovská	3,71 ha	2 ha
Velkopavlovická	21,15 ha	15,88 ha

Zdroj: Situační a výhledová zpráva, vlastní zpracování

8.4.3 Doprava

Pálava je z hlediska dopravy velice dobře přístupným místem, nacházejícím se kousek od dálnice. Lokalitou vede silnice I. a II. třídy, také spousta cyklostezek, např. do Mikulova se můžeme dostat prostřednictvím vlaků či městské hromadné dopravy.

8.4.4 Cestovní ruch

Z hlediska cestovního ruchu je Pálava velice oblíbeným a vyhledávaným místem, a to jak pro místní, tak i zahraniční turisty. Láká je nejen svou rozmanitou a vzácnou flórou a faunou, ale i teplým podnebím, vinařstvím a velice přátelským obyvatelstvem. Oblastí Pálava vede spousta naučných stezek, např. Děvín, vinařská naučná stezka, Turoid a nově také na Svatý kopeček.

Zde je stručný popis některých naučných stezek:

Naučná stezka Děvín

Jedná se o středně náročnou stezku, která je doplněna informačními panely na hlavních rozcestích. Nejedná se o klasicky okružnou trasu, tato stezka si klade za cíl provést návštěvníky po všech zajímavých místech, proto je možnost připojení se na stezku z kterékoliv dostupné cesty (Průvodce naučnou stezkou Děvín, 2009).

Naučná stezka Turoid

Tato naučná stezka má délku pouhých 300 m a na takto malé ploše je umístěno osm informačních panelů poskytujících informace jak o živočišných, rostlinách, tak o geoparku či o archeologických a paleontologických nálezech.

Vinařská naučná stezka

Na rozdíl od předchozí stezky je tato už poněkud delší, a to přibližně 20 km. Začíná ve městě Mikulov a dále pokračuje přes Bavory, Pernou, Horní a Dolní Věstonice, Pavlov, Klentnice a zpátky do Mikulova. Seznamuje návštěvníky s historií vinařství, proto je vybavena na každém příslušném zastavení informačními panely.

Kromě naučných stezek, které slouží převážně pro pěší turistiku, je zde velice populární cykloturistika, jelikož jsou zde dobře sjízdné a značené cyklistické trasy, vedené pestrou krajinou Pálavy. Mimo to se zde nabízí možnost využití adrenalinových sportů, jako jsou paragliding ze Stolové hory či horolezectví anebo potápění v PP lom Janičův vrch.

8.4.5 Potenciální rekreace pro místní obyvatele

Jako využití nabízených služeb Pálavy i pro místní obyvatele by mohlo být nově navrhnutá stezka po Mikulově. Tato stezka může být přínosem pro místní rodiny s dětmi a pro školy v blízkém okolí, které ji mohou využívat jako součást historické a přírodopisné výuky. V neposlední řadě může být stezka využívána ke zdokonalení fyzické zdatnosti, jelikož u dnešních dětí není pohyb moc populární.

Díky turistickému ruchu mohou místní obyvatelé využívat výhod plynoucích z většího výběru stravovacích, obchodních a zábavních zařízení, např. nedaleký aquapark v Pasohlávkách, který je největší v České republice.

9. SWOT analýza CHKO Pálava

SWOT analýza je metoda, pomocí které analyzujeme kromě silných a slabých stránek území, také hrozby a příležitosti pro danou lokalitu. Při zpracování SWOT analýzy jsem vycházela z vlastního uvážení a také z informací získaných díky terénnímu průzkumu.

Silné stránky (Strengths)

- nejteplejší oblast ČR, příznivá geografická poloha
- rostliny a živočichové vyskytující se pouze na Pálavě
- fenomén vinařství
- atraktivní turistická oblast s historickými i přírodními úkazy
- hustá, dobře značená síť turistických tras a cyklostezek

Slabé stránky (Weaknesses)

- turistická atraktivita závislá na sezónnosti
- oblast není vhodná pro zimní sporty
- nedostatečná vybavenost vlakového spojení
- nedostatečná propagace území

Příležitosti (Opportunities)

- zvyšování počtu turistických návštěvníků ze zahraničí
- přilákání návštěvníků i mimo sezonu
- zviditelnění území díky lepší propagaci
- možnost rekreace či oddychu
- budování levnějšího ubytování
- umístění zvukových informačních tabulí

Hrozby (Threats)

- možnost omezení provozu některých maloplošných zvláště chráněných území
- nižší jazyková vybavenost některých poskytovatelů služeb cestovního ruchu
- hrozba většího znečištění

10. Rozvinutí SWOT analýzy

Jedna z pozitivních stránek tohoto území je dobře dostupná poloha blízko Rakouska, což umožňuje rozšíření povědomí o území i do širšího okolí. Díky vhodným klimatickým podmínkám, se výborně daří pěstování vinné révy, na což navazuje hojný turistický ruch. Nemalým lákadlem je též výskyt chráněných a vzácných druhů flory a fauny, vyskytující se pouze na Pálavě a kterým se zde daří díky výborným podmínkám (například užovka stromová, roháč lesní aj.). Lokalita je obohacena mnoha historickými nálezy, například nalezením známého světového unikátu sošky Věstonické Venuše, kosterních pozůstatků a nově vybudovaného archeoparku. Oblast přírodního bohatství je zde zastoupena mnoha přírodními chráněnými územími. Nejen místní lidé, ale i návštěvníci mohou využít několika kilometrů dobře značených cyklostezek, vedoucích po celém chráněném krajinném území. Na své si přijdou i bruslaři, jelikož za Mikulovem se nachází velmi kvalitní in-line stezka.

Mezi negativní stránky patří turistická atraktivita závislá na sezonnosti, to znamená, že v oblasti je převaha sportů, která je využitelná pouze v létě nebo za hezkého počasí, proto i turismus kvete převážně v tomto období. Majitelé obchodních a stravovacích zařízení mají tím pádem největší příjmy z cestovního ruchu hlavně v letních měsících. Oblast není vhodná pro zimní sporty, na území se nenachází žádné velké kopce, a proto zde nejsou vybudované lyžařské sjezdovky. Co se týká spojení do Mikulova je tu slabší vybavenost vlakového spojení, hlavně ve večerních hodinách a o víkendech, pokud nepočítáme spoj v obcích Mikulova a Sedlece. Nedostatečná propagace území je znát nedostatkem informačních center a šíření povědím o této oblasti.

Jako příležitost pro zvýšení cestovního ruchu v této oblasti by mohlo být přilákání turistů i mimo sezónu, prostřednictvím pořádání kulturních akcí, kongresů. Zviditelnění území je proveditelné, díky lepší propagaci formou poutavých internetových stránek, cizojazyčných průvodců, což přispěje ke zvýšení příjmů využitelných k údržbě oblasti. Oblast nabízí možnosti rekreace či oddychu stráveného v klidné přírodě a odpoutání se od všedností běžného dne. Jedna z dalších příležitostí je vybudování levnějšího ubytování výstavbou nových rekreačních eko domů, začleněných do přírody.

Zpestřením a zajímavostí lokality by mohlo být také umístění zvukových informačních tabulí na místech, které jsou na Pálavě nejvíce navštěvované.

Potenciálními hrozbami tohoto území by mohlo být omezení provozu některých MZCHÚ, např. Jeskyně Na Turoldu byla už párkrát uzavřena, jelikož vysoká návštěvnost narušuje klid netopýrů, kteří v jeskyni pobývají, a také z důvodu zvýšení hladiny vody v jeskyni. Nižší jazyková vybavenost některých poskytovatelů služeb může mít za následek to, že odradí zahraniční návštěvníky. Kvůli stále většímu provozu motorových vozidel hrozí znečištění životního prostředí. V neposlední řadě i samotný člověk je příčinou snížení rozmanitosti krajinného rázu pro další generace.

11. Návrh naučné stezky na území Chráněné krajinné oblasti Pálava

Jedním z cílů bakalářské práce je vlastní tvorba nástroje rozvoje území, proto autorka navrhla vhodnou naučnou stezku po vybraných maloplošných zvláště chráněných územích a jiných přírodních úkazech na území města Mikulov a jeho blízkém okolí.

Stezka, která v CHKO Pálava chybí, je primárně určená pro rodiče s dětmi (do prvního stupně základní školy), ať už těch, kteří na Pálavu příležitostně zavítají, nebo jsou zde místními, by mohla přispět ke zvýšení jejich povědomí o přírodě a její následné ochraně. Okruh stezky byl navrhnout tak, aby vybraná stanoviště byla atraktivní jak pro rodiče, tak pro děti a zároveň byla velmi dobře dostupná a vzdáleností přijatelná

Naučná stezka vedoucí po modré značce je okružní samoobslužnou trasou, tedy s cílem na výchozím bodě (zámek Mikulov). Výhodou okružní stezky je, že návštěvník nikdy nevidí stejnou památku dvakrát. Pozitivem samoobslužné trasy je, že rodiče s dětmi si trasu zvoleným tempem procházejí sami a informace jim poskytují informační panely, nacházející se na každém zastavení trasy, které jsou obohaceny o jednotlivé úkoly pro děti. Úkoly na informačních panelech se vztahují vždy k předcházejícímu panelu, proto by děti měly číst informační panely pečlivě už od začátku. Na posledním zastavení si děti mohou ověřit, zda dané úkoly vyřešily správně. Zaměření informačních panelů je polytematické, poskytuje na každém zastavení informace o více tématech (hydrologie, biologie, geologie aj.)

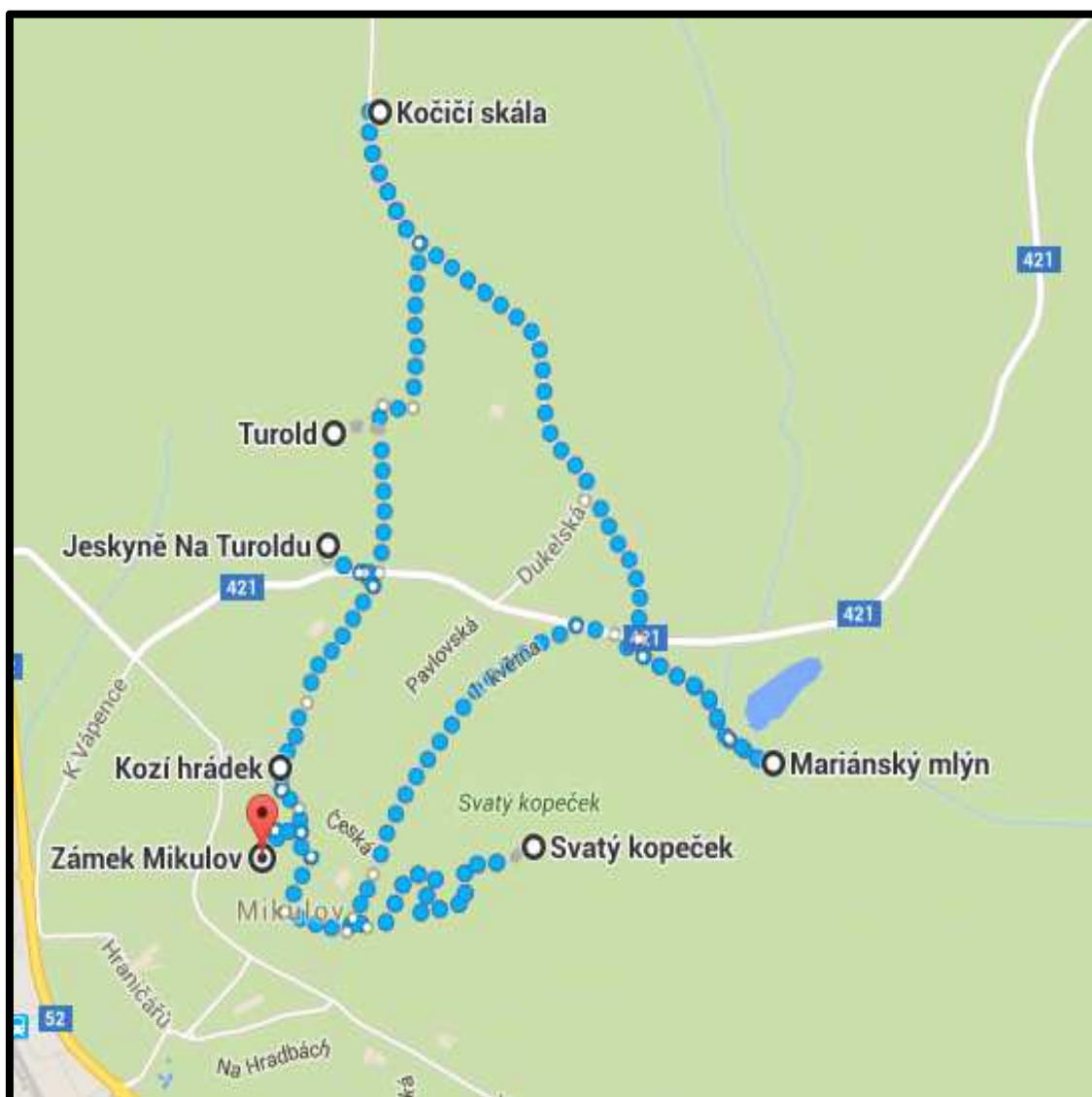
Význam naučné stezky lze vidět v informační a motivační funkci. Informační, protože stezka poskytuje informace o přírodě, historii, zajímavostech, a motivační, jelikož je dobře známo, že děti (prvního stupně základní školy) nejsou zrovna velkými milovníky turistiky, stezka proto disponuje doplňkovými úkoly, které by děti motivovaly projít trasu celou a dojít tak zdárně do cíle.

Celková délka trasy činí 9,7 km (středně dlouhá stezka) a je střední náročnosti, jelikož se střídá rovinný terén se stoupáním do kopce. Přístup k začátku stezky je velice dobrý, protože přímo u zámku Mikulov, kde stezka začíná i končí, se nachází

parkoviště. Pro rodiče s dětmi, kteří nevlastní auto, je tu možnost využití hromadné dopravy či vlaku. Viz příloha č. 5

Jednotlivá zastavení jsou rozdělena do 7 bodů, odhadovaný celkový čas je 2 hod. 30 min, záleží to však na zvoleném tempu návštěvníků.

1. **Zastavení (start, cíl)** – zámek Mikulov
2. **Zastavení** – Kozí hrádek
3. **Zastavení** – Jeskyně Na Turoidu
4. **Zastavení** – Turoid
5. **Zastavení** – Kočičí skála
6. **Zastavení** – lom Janičův vrch
7. **Zastavení** – Svatý kopeček

Obrázek 9: Mapa naučné stezky (Zdroj: Google.cz, vlastní zpracování)

11.1 První zastavení – Zámek Mikulov

První historická zmínka o zámku pochází z roku 1249, kdy Přemysl Otakar II. daroval zámek Jindřichovi z Lichtenštejnska. Roku 1560 stavba přechází na kratší dobu do vlastnictví uherského válečníka Ladislava Kereczenyiho z Kanyaföldu, který po požárech roku 1561 přestavěl zámek do renesančního stylu. V roce 1575 přechází stavení do rukou rodu Ditrichštejnů, kde se za pomoci biskupa Františka Ditrichštejna opět zámek přestavuje. Nový vzhled v barokním stylu dostal zámek díky architektovi G. A. Oedtlovi, který po požárech roku 1719 zámek zcela přestavěl. Zajímavostí je, že ze třípatrového panství udělal dvoupatrové, aniž by změnil výšku budovy. Tragickým rokem pro zámek byl rok 1945, kdy byl zapálen nacistickými vojsky a od základů vyhořel. O dva roky později se začal zámek obnovovat a rekonstruovat až do podoby, jak ho známe dnes, a je sídlem Regionálního muzea v Mikulově. Barokní zámek Mikulov je již z dálky nepřehlédnutelnou dominantou města. Nachází se na Zámeckém vrchu v centru města Mikulov. Mezi největší zajímavosti této obdivuhodné stavby patří:

- **Břítová věž** nacházející se mezi prvním a druhým nádvořím je poměrně vysoká válcová věž, odkud je výhled na celý Mikulov. Její název pochází z minulosti, kdy se břitem vybavovaly útočištné věže, z kterých se mohlo střílet pouze z jedné strany, a to ve směru palby.
- **Hlavní věž**, která patří mezi nejstarší věže. V dobách přestaveb měla štíhlou jehlanovitou střechu, po rekonstrukci, která byla nutná, jelikož roku 1945 byl zámek vypálen do základů, má dnes typickou barokní bání.
- **Čestný dvůr**, nacházející se v nejnižší úrovni zámku, za vstupní barokní bránou, se vyznačuje sochařskou výzdobou, dvoukřídlou kovanou bránou a klasicistní úřední budovou.
- **Zámecká knihovna** jako jeden z významných celků neporušených požárem roku 1945 má své místo při vchodu do zámku, v barokní budově. Nynější knihovna má kolem 11 000 svazků. Ilustrační zpracování viz příloha č. 6

11.2 Druhé zastavení – Kozí hrádek

V minulosti byla na Kozím hrádku zbudována dělostřelecká věž s ochozem, to přispělo k lepší obranné technice Mikulova, hlavně u hradu (dnes už zámku), který získal výborné obranné schopnosti jak u nás, tak v rámci Evropy.

Rozhledna Kozí hrádek, pocházející z 15. století, se nachází na vyvýšenině Kozí vrch, kousek od zámku. Je to mimořádná skalnatá dvoupatrová věž, odkud je výhled na celý Mikulov až po Rakousko. Hrádek je také považovaný za součást vápencových skalnatých biotopů města, jelikož se zde nachází významná teplomilná fauna a flóra tzv. skalní vápencová stepí. Můžeme zde zahlédnout z flóry např. kosatec nízký, mateřídoušku panonskou, z fauny ještěrku zelenou či obecnou. Na vrcholu věže můžeme vidět informační tabule, které poskytují popis toho, co člověk zrovna z věže vidí.

Po úpravě lokality je Kozí hrádek využíván jednak jako rozhledna a také jako odpočinkové místo. Prohlídka Kozího hrádku je možná, pokud vlaje na hrádku žlutočervená vlajka. Viz příloha č. 7.

Obrázek 10: Kozí hrádek (Zdroj: Kunzeová)

Obrázek 11: Výhled z Kozího hrádku (Zdroj: Kunzeová)

11.3 Třetí zastavení – Jeskyně Na Turoidu

Historická zmínka o jeskyni Turoid pochází z roku 1669, bohužel však jeskyně byla následně zničena těžbou vápence. Práce v jeskyni probíhaly až do roku 2004, od června tohoto roku je pro návštěvníky zpřístupněna trasa o délce 300 metrů. Tuto jeskyni vytvořily podzemní vody. Jeskyně Na Turoidu je se svými 14 chronologickými různými osídleními nejčastěji užívanou jeskyní na Moravě.

Jeskyně nacházející se v kamenolomu v přírodní rezervaci Turoid má délku 1 650 m a je systémem síní a chodeb zdobených ojedinělou „turoidskou výzdobou“, vedoucích do 7 pater. Patro, které je nejvýše položené, se vyznačuje puklinovými chodbami mezi skalními bloky. Střední patro má stěny profilu korálových útesů s četnými dutinkami. Typické pro tuto jeskyni je, že se zde krápníková výzdoba vyskytuje pouze vzácně, na rozdíl od jiných jeskyní. Nejnižší patro tvoří klesající chodby, které jsou uzavřené vodou. Umožněna je i prohlídka největší části jeskyně, nazývaní se tzv. Jezerní dóm, kde můžeme zhlédnout smaragdově zbarvené jezírko. Prohlídka této obdivuhodné jeskyně trvá bezmála hodinu.

Nachází se zde několik ohrožených druhů netopýrů, převážně slouží jako zimoviště pro vrápence malého. Mimo něj zde zimují další čtyři druhy netopýrů, další dva tráví zimu v puklinách skal, proto toto místo patří mezi nejdéle sledovaná místa zimního spánku netopýrů v České republice. Tato jeskyně, pocházející z druhohorních vápenců, je jako jediná zpřístupněná pro veřejnosti. Informační panel je uveden jako příloha č. 8.

Obrázek 12: Žraločí tlama v Jeskyni (Zdroj: Kunzeová, 2016)

11.4 Čtvrté zastavení – Tuold

Roku 1946 bylo toto území vyhlášeno za přírodní rezervaci, jelikož se na tomto místě vyskytuje skalní a stepní společenstvo, a to na podkladě z vápence. Díky vzácným druhům, které jsou typické pro Pavlovské vrchy, je území významným geologickým, paleontologickým a archeologickým nalezištěm. Tuold byl počátkem 20. století zničen kvůli těžbě vápence, naštěstí byla těžba roku 1934 přerušena, a tak se nám dochovala aspoň část této památky. Od roku 2004 je zahrnut v rámci soustavy Natura 2000 jako evropsky významná lokalita, a to kvůli panonským skalním trávníkům, subpanonským stepním trávníkům, vrápenci malému a kosatci skalnímu písečnému. Kromě toho je součástí Ptačí oblasti Pálava.

Tuold je tvořený z (pro Pálavu charakteristických) jurských vápenců, probíhá ve směru od severu k jihu. Z větší části je Tuold pokryt lesem, s převahou jasanu ztepilého a borovice černé. Na tomto místě bylo nalezeno více než 250 druhů rostlin (např. koniklec velkokvětý, kosatec pestrý, lipnice bádenská, kostřava valiská aj.), o kterých bližší informace poskytují informační panely naučné stezky Tuold. Tuold je také velice známý tím, že zde zimují netopýři či hnízdí výr velký nebo slavík obecný. Velice vzácným živočichem je pakudlanka, nalezena na tomto místě v roce 1983. Další vzácný živočich, který se v českých zemích vyskytuje poměrně výjimečně, je roháč velký.

Kromě zajímavých druhů rostlin a živočichů se zde nachází i geopark, v němž nalezneme 17 druhů hornin z různých částí České republiky. Vzorky hornin jsou na území seřazeny dle hodinových ručiček od vyvřelých (kam patří např. žula, syenit), usazených (pískovec, slepenec aj.) až po přeměněné (mramor, rula aj.). Viz příloha č. 9.

Obrázek 13: Tuold (Zdroj: Kunzeová, 2016)

11.5 Páté zastavení – Kočičí skála

Tato oblast v minulosti sloužila k pasení dobytka a také se zde těžil vápenec. I když k území nevede žádná veřejná cesta, je Kočičí skála velice navštěvovaná. Hrozbou pro tuto lokalitu jsou chemické postřiky okolních zemědělsky užívaných pozemků. Od roku 1997 se lokalita pravidelně udržuje a byl odstraněn rozšiřující se akát a další křoviny.

Kočičí skála nacházející se v okrese Břeclav leží v katastru obce Mikulov. Skála byla vyhlášena přírodní památkou, protože se zde vyskytují vzácné druhy rostlin. Z 270 různých druhů se na skále v letech 1990–1999 našlo 11 zvláště chráněných – hlaváček jarní, koniklec velkokvětý, zlatovlásek obecný a jiná typická pálavská stepní květena. v roce 2004 se stala součástí soustavy Natura 2000, přesněji řečeno součástí Ptačí oblasti Pálava, jelikož se v této oblasti nachází osm různých druhů ptáků – čáp bílý, včelojed lesní, lejsek bělokrký, strakapoud jižní, orel mořský, ůuhýk obecný a pěnice vlašská. Vybrané druhy můžeme spatřit i přímo na Kočičí skále či v jejím blízkém okolí.

Poněvadž je toto území spíše ostrůvkem, poskytuje zástitu mnoha živočichům – jednak pavouku šestiočku a také otakárku, který využívá skálu k tzv. hilltopingu (jedná se o to, že samci čekají na samičky na výše položených místech v krajině a iniciativně si chrání svá teritoria. Ilustrační zpracování viz příloha č. 10.

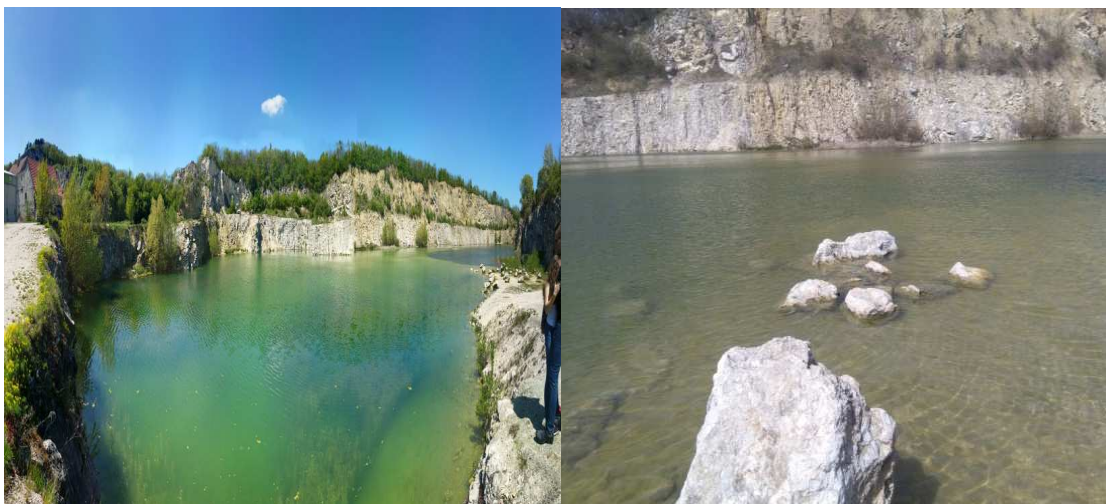
Obrázek 14: Kočičí skála (Zdroj: Kunzeová, 2015)

11.6 Šesté zastavení – Lom Janičův vrch

Až do poloviny 20. století stál místo lomu vápencový kopec (tzv. Janičův vrch), který měl 322 m n. m. Roku 1946 byla zahájena těžba vápence a končila rokem 1981. Od roku 1990 bylo započato znovuzahájení těžby a pokračovalo se až do roku 2004. Kvůli ní se Janičův vrch snížil. Projekt závěrečné rekultivace a sanace byl uskutečněn v letech 2005–2006. Následně rokem 2012 bylo administrativně zrušeno celé dobývací území. V současnosti se lom nachází v nadmořské výšce 249–306 m n. m. a rozlohou čítá kolem 4 ha.

Lom Janičův vrch je osamocený zatopený lom, nacházející se za Svatým kopečkem. Jedná se o neoficiální přírodní koupaliště, prohlášené za přírodní památku, které je v letním období hojně navštěvované jak turisty, tak místními obyvateli. Díky vápenci, v kterém je možné najít zkameněliny, je voda čirá. Lom je obklopen kamenitými plážemi, díky nimž si návštěvníci mohou připadat podobně jako v Chorvatsku.

Lom Janičův vrch je jediný vodní ekosystém sycený podzemní vodou. Poté, co byla zastavena těžba v lomu (2004), začala se nově utvářet vodní a mokřadní společenstva. Dnes zde pobývají vzácné druhy rostlin i živočichů, např. kavyl sličný, ožanka horská, kudlanka nábožná, otakárek fenyklový aj. Je také bohatým paleontologickým nalezištěm. Viz příloha č. 11.

Obrázek 15: Lom Janičův vrch (Zdroj: Kunzeová, 2016)

11.7 Sedmé zastavení – Svatý kopeček

V historii Svatý kopeček sloužil pro pasení dobytka. Historie církevních staveb na kopečku sahá až do 17. století. V roce 1816 severovýchodní část kopečku sloužila jako lom pro těžbu vápence, po jejím ukončení musely být některé části uměle zalesněny.

Svatý kopeček, jako jeden z kopců Pavlovských vrchů, ležící v nadmořské výšce 363 m n. m, patří k unikátním přírodním místům Mikulova. Vyskytují se zde tři druhy stepí, a to skalní stepi (rozchodník bílý, netřesk výběžkatý), drnové stepi (kavyl skalní – Svatý kopeček je jediným místem v ČR, kde roste; a ostřice nízká) a poslední luční stepi (válečka prapořitá, šalvěj luční). Z lesních porostů bychom tady našli jasan ztepilý, borovici černou a lesní. Co se týká fauny, nalezneme zde ještěrku zelenou, užovku hladkou, slepýše křehkého, kudlanku nábožnou, saranče modrokřídle, otakárka, skákavku rudopasou, stepníci, zlatohlávky, ťuhýka obecného, pěnici vlašskou a další.

Kvůli vzácné fauně a floře, která se zde vyskytuje, byl kopeček roku 1992 prohlášen za přírodní rezervaci. Cesta vedoucí až na vrchol kopečku se nazývá křížová cesta (vyjadřuje poslední cestu Ježíše Krista na horu Golgotu) a vede přes 17 objektů (14 kapliček křížové cesty, asi nejznámější kaple sv. Šebestiána, zvonice a kaple Božího hrobu). Patří mezi první poutní místa na jižní Moravě, je také jednou z nejstarších křížových cest v rámci České republiky. Informační panel zobrazen uveden v příloze č. 12.

Obrázek 16: Kaple sv. Šebestiána (Zdroj: Kunzeová, 2015)

12. Závěr

Z hlediska teoretického vymezení byly splněny všechny vytyčené body, se zaměřením na klady a zápory rozvoje cestovního ruchu, cestovní ruch v České republice, ochranu životního prostředí s důrazem na ochranu přírody a krajiny v souvislosti s cestovním ruchem a příklady dobré praxe.

Na základě provedené analýzy území, bylo zjištěno, že CHKO Pálava disponuje výjimečnými přírodními úkazy a také florou a faunou, která je v mnoha oblastech endemitem v ČR i v Evropě. Tato oblast se může pyšnit i značným historickým bohatstvím, díky nálezům světového unikátu Věstonické Venuše a kosterních pozůstatků mamutů. Největším lákadlem této oblasti je fenomén vinařství, kterému se zde velice dobře daří, díky výhodným klimatickým podmínkám. Obyvatelstvo je zde proslulé svou přátelskou povahou. Oblast poskytuje místním lidem hojnou nabídku kulturního a sportovního vyžití v podobě pořádaných koštů vín, vinobraní, cyklostezek či nově postaveného archeoparku.

Přednosti této lokality přispívají k vysoké návštěvnosti a rozvoji cestovního ruchu. Jako každé území, i Pálava má své nedostatky, proto byla navržena SWOT analýza na základě vlastního uvážení a za pomoci odborných publikací, která shrnuje klady, zápory, příležitosti i hrozby tohoto území.

Jelikož se na území Pálava nachází pár naučných stezek, které jsou většinou zaměřené na vinařství nebo na konkrétní památku, chybí na území Pálava stezka, která by ukázala a zároveň poučila o krásách Mikulova a jeho blízkého okolí. Proto byl jako vlastní návrh, přispívající k rozvoji území, navržena naučná stezka hrou, společně s vizuálně vytvořenými panely stezky. Díky adekvátně zvolené náročnosti a vzdálenosti, je stezka určena hlavně pro rodiče s dětmi. Ať už těch, kteří na Pálavu příležitostně zavítají, nebo jsou zde místními, s cílem přispět ke zvýšení jejich povědomí o přírodě a její následné ochraně.

13. Seznam použité literatury

13.1 Knižní zdroje

BRIASSOULIS, H., VAN DER STRAATEN, J. *Tourism and the environment: regional, economic, cultural, and policy issues*. 2nd revised ed. Dordrecht [etc.]: Kluwer Academic Publishers, 2011. ISBN 978-904-8153-855.

DANIHELKA, Jiří, Josef CHYTIL a Emil KORDIOVSKÝ. *Chráněná krajinná oblast Pálava: Národní přírodní rezervace Děvín - Kotel - Soutěska*. 2., dopl. vyd., 1. vyd. v ZO ČSOP Adonis. Mikulov: ZO ČSOP Adonis, 2004. ISBN 80-239-3480-5.

DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *Velká cestovní kniha*. Praha: Soukup & David, 2003. ISBN 80-239-2208-4. Dostupné také z: <http://kramerius.mzk.cz/search/handle/uuid:c9595fa0-6aa2-11e2-8aec-005056827e52>

FIALOVÁ, Dana. *Cena za cestovní ruch: přínosy versus ztráty: vzdělávací modul geografie: výukový a metodický text: Přírodní vědy a matematika na středních školách v Praze: aktivně, aktuálně a s aplikacemi - projekt OPPA*. Vyd. 1. Praha: P3K, 2012. ISBN 978-80-87186-81-7.

GOELDNER, Charles R. a J. RITCHIE. *Cestovní ruch: principy, příklady, trendy*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 978-80-265-0298-2.

GREPL, Jindřich, Jan LACINA a Antonín BUČEK. *Pálava: putování biosférickou rezervací*. 1.vyd. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-038-2.

HLADKÁ, Jitka. *Technika cestovního ruchu*. Vyd. 1. Praha: Grada, c1997. ISBN 80-7169-476-2.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu – Cestovní ruch, udržitelný rozvoj a životní prostředí*. Vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006.

KONEČNÝ, Ondřej. *Agroturistika a venkovská turistika: venkovský cestovní ruch v České republice*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013. ISBN 978-80-7375-738-0.

KONIJNENDIJK, Cecil C. *The forest and the city: the cultural landscape of urban woodland*. Dordrecht: Springer, 2010. ISBN 978-90-481-7859-9.

KOZEL, Roman. *Moderní marketingový výzkum: nové trendy, kvantitativní a kvalitativní metody a techniky, průběh a organizace, aplikace v praxi, přínosy a možnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. Expert. ISBN 80-247-0966-X.

MEADOWS, Donella H., Dennis L. MEADOWS a Jørgen RANDERS. *Beyond the limits: confronting global collapse*. Chelsea Green Publishing Company: White River Junction, c1992. ISBN 09-300-3162-8.

MOUREK, D. *Cestovní ruch a životní prostředí*. Sborník. Praha: Univerzita Karlova - Centrum pro otázky životního prostředí, 2002.

NAJMANOVÁ, Lenka a Ivo PAULÍK. *Pálavsko a Podyjí*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7360-872-9.

PÁSKOVÁ, M. *Vlivy cestovního ruchu na přírodní i lidmi vytvořené prostředí a jejich časoprostorové souvislosti*. Disertační práce, Přírodovědecká fakulta. UK Praha. 2003.

PÁSKOVÁ, Martina a Vladimír DOLEJSKÝ. *Výzva a hrozby ekoturismu a geoturismu pro ochranu biodiverzity a geodiverzity: recenzovaný sborník konference s mezinárodní*

účastí: Telč, 5. 10. a 6. 10. 2011. Vyd. 1. Pardubice: Geopark Vysočina, 2011. ISBN 978-80-260-1060-9.

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vydání, přepracované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-329-1.

SHAW, G., WILLIAMS, A. M. *Tourism and tourism spaces*. London: SAGE, 2004. ISBN 978-0-761-96991-4

SPRÁVA CHKO PÁLAVA. *Průvodce naučnou stezkou Děvín*. Mikulov: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Správa CHKO Pálava, 2009. ISBN 978-80-87051-67-2.

ŠIMKOVÁ, Eva. *Manažerské a marketingové přístupy ve venkovské turistice*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008. ISBN 978-80-7041-586-3.

TRÁVNÍČEK, Jan a Jakub TROJAN. *Cestovní ruch a udržitelný rozvoj*. Brno: Vysoká škola obchodní a hotelová, 2012. ISBN 978-80-87300-21-3.

ZÁVODNÁ, Lucie Sára. *Udržitelný cestovní ruch: principy, certifikace a měření*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4576-2.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-880-2.

ZELENKA, Josef. *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-244-7.

13.2 Internetové zdroje

CZSO. (2015). [online]. [cit. 2016-03-12]. *Počet obyvatel v obcích*. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112015>

CHKO PÁLAVA. (2016). [online]. [cit. 2016-03-12]. *Správa CHKO Pálava*. Dostupné z: <http://palava.ochranaprirody.cz/>.

MMR. (2015). [online]. [cit. 2016-03-12]. *Statistiky cestovního ruchu 2015*. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Cestovni-ruch/Statistiky-Analyzy/Statistiky-cestovniho-ruchu-2015>

MORAVSKÉ-KARPATY. (2015). [online]. [cit. 2016-12-20]. *Geomorfologie*. Dostupné z: <http://moravske-karpaty.cz/>

UNESCO.(2002).[online].[cit. 2016-03-12]. *Ecotourism and Sustainable Development in Biosphere Reserves: Experience and Prospects*. Quebec city, Canada, May 24 – 25. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001277/127757e.pdf>.

UNITED NATIONS. (2010). [online]. [cit. 2016-03-12]. *International Recommendation for Tourism Statistics 2008*. Dostupné z http://unstats.un.org/unsd/publication/Seriesm/SeriesM_83rev1e.pdf

UNWTO. (2005). [online]. [cit. 2016-03-12]. *Sustainable Development of Tourism: Definition*. Dostupné z: <http://sdt.unwto.org/content/about-us-5>.

14. Seznam obrázků a tabulek

14.1 Seznam obrázků

Obrázek 1: Masarykův les	25
Obrázek 2: Podblanicko	25
Obrázek 3: Pohled z Dívčích hradů na Pavlov	29
Obrázek 4: Pohled z Dívčích hradů na Pavlov	30
Obrázek 5: Mikulovska vrchovina	31
Obrázek 6: Pohled na Novomlýnské nádrže	33
Obrázek 7: Mapa CHKO Pálava	36
Obrázek 8: Mapa využití území	37
Obrázek 9: Mapa naučné stezky	44
Obrázek 10: Kozí hrádek	46
Obrázek 11: Výhled z Kozího hrádku	46
Obrázek 12: Žraločí tlama v Jeskyni	47
Obrázek 13: Turoid	48
Obrázek 14: Kočičí skála	49
Obrázek 15: Lom Janičův vrch	50
Obrázek 16: Kaple sv. Šebestiána	51

14.2 Seznam tabulek

Tabulka 1: Dimenze únosnosti z hlediska udržitelnosti	23
Tabulka 2: Příjmy, výdaje, saldo CR	24
Tabulka 3: Počet obyvatel ve všech obcích CHKO Pálava	36
Tabulka 4: Plochy vykloučených vinic v ČR	38

15. Seznam příloh

Příloha 1: Charakteristika tvrdého a měkkého turismu	59
Příloha 2: Udržitelný/neudržitelný ČR	60
Příloha 3: Schéma zeleného CR.....	61
Příloha 4: Model fungování domorodého turismu.....	61
Příloha 5: Hlavní informační panel naučné stezky	62
Příloha 6: Informační panel - zámek Mikulov	62
Příloha 7: Informační panel - Kozí hrádek	63
Příloha 8: Informační panel - Jeskyně na Tuoldu.....	63
Příloha 9: Informační panel – Tuold	64
Příloha 10: Informační panel - Kočičí skála	64
Příloha 11: Informační panel - Lom Janičův vrch	65
Příloha 12: Informační panel . Svatý kopeček.....	65

Příloha 1: Charakteristika tvrdého a měkkého turismu

Tvrký turismus	Měkký turismus
Masové cestování	Individuální, rodinné cesty, cesty s malou skupinou přátel
Málo času, rychlé dopravní prostředky	Dost času, přiměřené a pomalé dopravní prostředky
Pevný program	Spontánní rozhodnutí dle situace
Řízení zvenku (cestovní kancelář)	Řízení zevnitř
Importovaný styl	Styl života blízký dané zemi
Paměťhodnosti	Zážitky
Pohodlně a pasivně	S úsilím a aktivně
Žádná nebo malá duševní příprava bez znalosti domácího jazyka, pocit převahy, nákupy, suvenýry	Příprava vztahující se k dané zemi se znalostí domácího jazyka, radost z učení se od domácích, přivést dárky hostitelům, vzpomínky, nové zážitky
Zvědavost, hlasitý	Takt, tichý

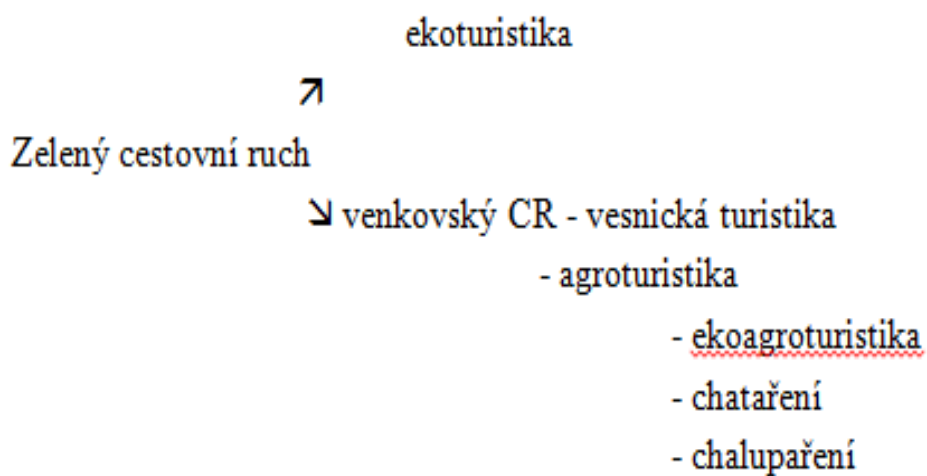
Zdroj: Konečný, 2013

Příloha 2: Udržitelný/neudržitelný ČR

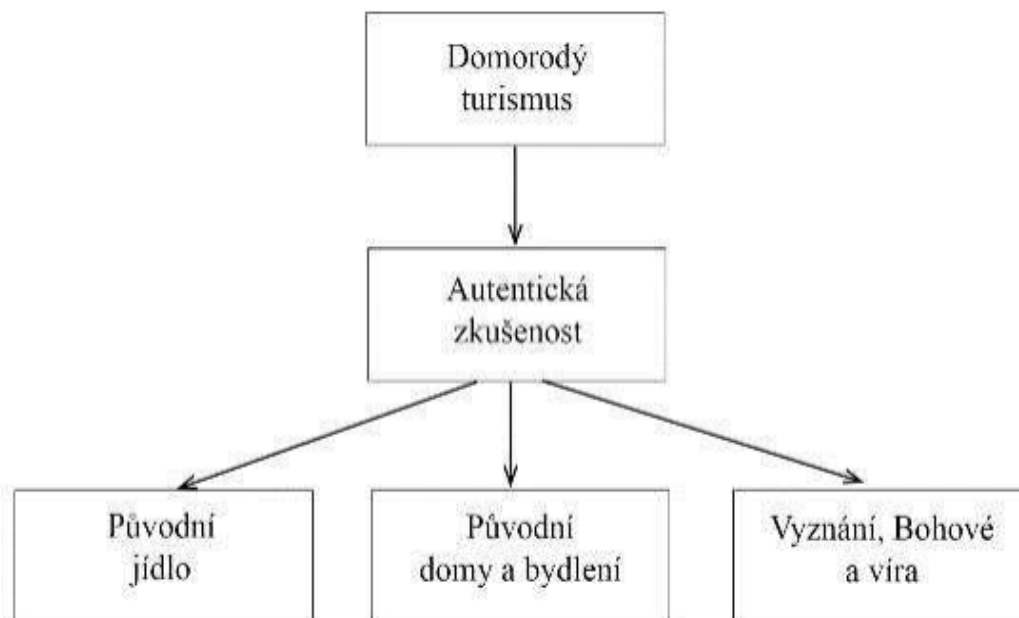
Udržitelný CR	Neudržitelný CR
Koncepty a plány rozvoje, odpovědné podnikatelské plány a plány rozvoje turismu v regionu umožňující odpovědné a koordinované využití místně dostupných zdrojů.	Neplánované aktivity, duplikování aktivit v regionu, neúčelné konkurování a plýtvání zdrojů.
Regulovaný rozvoj v čase i prostoru, respektována jsou omezení.	Neomezený rozvoj, pokud se plánují a realizují aktivity CR, zvažovány jsou pouze zájmy CR.
Vnímání turismu jako jednoho z nástrojů řešení sociálních a ekonomických problémů v regionu.	Vnímání turismu jako univerzálního nástroje řešení sociálních a ekonomických problémů v regionu, s ignorováním základních ekonomických a logických aspektů rozvoje.
Harmonizace ekonomických, sociálních a environmentálních cílů.	Zaměření pouze na ekonomické cíle a zisk.
Interaktivní vztah mezi návštěvníkem a prostředím, interpretace krajiny a komunity: návštěvník se naučí více a tak porozumí potřebě ochránit komunitu a krajinu a podporuje tuto ochranu z vlastní potřeby, ztotožnění se s potřebou ochrany.	Návštěvníkovo pasivní akceptování přírody při ležení na pláži a opakovaném sjíždění na lyžích, návštěvník je málo citlivý ke krajině a místní komunitě.
Prodej „srdcem“.	Komerční způsob prodeje.

Zdroj: Zelenka, 2013

Příloha 3: Schéma zeleného CR (Zdroj: Šimková, 2008)

Příloha 4: Model fungování domorodého turismu (Zdroj: Závodná, 2015)

Příloha 5: Hlavní informační panel naučné stezky (Zdroj: Kunzeová, 2016)

Naučná stezka hrou

Naučná stezka hrou, vedoucí po modré značce, je okružní samoobslužnou trasou po MZCHU a jiných přírodních zajímavostech. Stezka je určena jak pro dospělé, tak pro děti, zvláště prvního stupně základní školy. Každý informační panel, nacházející se u každého zastavení, je obohacován o jednotlivé úkoly pro děti, které vychází vždy z předchozího panelu, proto by děti měli pečlivě číst panely už na začátku, aby mohli zdárně úkoly splnit. Na posledním informačním panelu se děti dozví správné odpovědi.

Délka trasy: 9,7 km (středně dlouhá stezka)
Náročnost: střední
Zaměření: Polytematické s polytematickými zastaveními
Dostupnost: u Zámku Mikulov se nachází parkoviště nebo je možnost využít hromadné dopravy či vlaku.

1. Zastavení (start, cíl) - zámek Mikulov
2. Zastavení - Kozí hrádek
3. Zastavení - Jeskyně Na Turoldu
4. Zastavení - Turold
5. Zastavení - Kočičí skála
6. Zastavení - Janičův lom
7. Zastavení - Svatý kopeček

Příloha 6: Informační panel - zámek Mikulov (Zdroj: Kunzeová, 2016)

Zámek Mikulov

1. Historie

První historická zmínka pochází z roku 1249, kdy Přemysl Otakar II daroval zámek Jindřichu z Lichtenštejna. Zámek se za vlády Lichtenštejnců stal jejich hlavním sídlem a byl několikrát přestavován. V roce 1575 přechází stavení do rukou rodu Ditrichštejnů, kde se za pomoci biskupa Františka Ditrichštejna opět zámek přestavuje. Nový vzhled v barokním stylu dostal zámek, díky architektovi G.A. Oedtlovi, který po požárech roku 1719 zcela zámek přestavěl. Ze třípatrového panství udělal dvoupatrový, aniž by změnil výšku budovy. Tragickým rokem pro zámek byl rok 1945, kdy byl zapálen nacistickými vojsky a od základů vyhořel. O 2 roky později se začal zámek obnovovat a rekonstruovat až do podoby, jak ho známe dnes. Je sídlem Regionálního muzea v Mikulově.

3. Dětská část

Vyberte znak města Mikulov

A

B

C

D

Nádvoří zámku

2. Současnost

Barokní zámek Mikulov je již z dálky nepřehlédnutelnou dominantou města. Nachází se na Zámeckém vrchu v centru města Mikulov.

Mezi největší zajímavosti této obdivuhodné stavby patří:

- Břítová věž
- Hlavní věž
- Čestný dvůr
- Zámecká knihovna
- Vstup do zámeckého sklepa

Kozí hrádek

1. Historie

V minulosti byla na Kozím hrádku zbudována dělostřelecká věž s ochozem, to přispělo k lepší obranné technice Mikulova, hlavně hradu (dnes už zámku), který získal výborné obranné schopnosti, jak u nás, tak v rámci Evropy.

Z této minulé doby se nám zachovalo jako památka gotické předsunutě opevnění s břitem.

Schody nahoru

Kozí hrádek z dálky

3. Dětská část *Vyluštěte v přesmyčce největší zajímavosti zámku*

1. anhlví žvě
2. mákez
3. sýtneč rúdv
4. vonihkna
5. plesk
6. votřibá žvě

Kozí hrádek

2. Současnost

Kozí hrádek, nacházející se na vyvýšenině Kozí vrch, je mimořádná skalnatá věž, odkud je výhled na celý Mikulov až po Rakousko. Nahoře na prohlídce se nachází tabule, která poskytuje informace o výhledu z věže.

Prohlídka je možná, pokud vlaje na hrádku vlajka.

Jeskyně na Turoldu

1. Historie

Historická zmínka o jeskyni Turolď pochází z roku 1669, bohužel však jeskyně byla zničena těžbou vápence. Současné prostory jeskyně byly objeveny v roce 1951 a v letech 1958 až 1967 byly zpřístupněny veřejnosti. Práce v jeskyni probíhaly až do roku 2004, kdy od června tohoto roku je pro návštěvníky zpřístupněna trasa o délce 300 metrů.

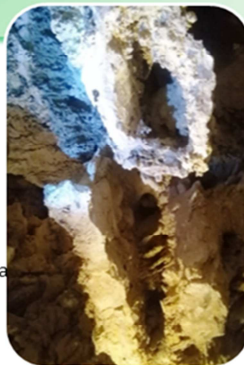

Vstup do jeskyně

Vrápenec malý

3. Dětská část *Vyberte správné odpovědi a odpovězte na otázky*

1. Kozí hrádek se nachází na k _____ v _____
2. Prohlídka Kozího hrádku je možná, pokud a) vyje pes, b) vlaje vlajka c) svítí světla
3. Co přispělo k lepší obranné technice Mikulova? a) dělostřelecká věž, b) padací most c) mřížovaná okna
4. Co se nachází nahoře na vyhlídce? i _____ p _____

Žraločí tlama

2. Současnost

Jeskyně, nacházející se v kamenolomu, v přírodní rezervaci Turolď, má délku 1650 m a je systémem síní a chodeb, vedoucích do 7 pater. Nachází se zde několik ohrožených druhů netopýrů.

Tato jeskyně, pocházející z druhohorních vápenců, je jako jediná zpřístupněná pro veřejnost, proto si určitě nenechte ujít jedinečnou prohlídku, obohacenou a o řadu zajímavých informací.

Turoid

1. Historie

Roku 1946 bylo území vyhlášeno jako přírodní rezervace, jelikož se na tomto místě vyskytuje skalní a stepní společenstvo a to na podkladě z vápence. Díky vzácným druhům, které jsou typické pro Pavlovské vrchy, je území významné geologické, paleontologické a archeologické naleziště.

Turoid byl počátkem 20. století zničen díky těžbě vápence, našťastí byla těžba roku 1934 přerušena a tak se nám dochovala aspoň část této památky.

Turoid

3. Dětská část

Přiřaďte písmena k obrázkům

1

3

4

A vápenc
B vrápenec malý
C krápník
D netopýr ušatý

2. Současnost

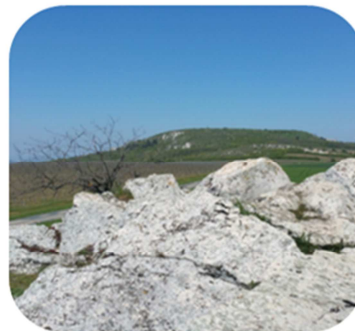
Turoid je tvořený z jurských vápenců. Na tomto místě bylo nalezeno více než 250 druhů rostlin (např. koniklec velkokvětý, kosatec pestrý) o kterých bližší informace poskytuje naučná stezka Turoid. Turoid je také velice známý tím, že zde zimují netopýři či hnízdí výr velký nebo slavík obecný. Kromě zajímavých druhů rostlin a živočichů se zde nachází i geopark, v němž nalezneme 17 různých hornin.

Kočičí skála

1. Historie

Tato oblast v minulosti sloužila k pasení dobytka a také se zde těžil vápenc. I když k území nevede žádná veřejná cesta, je Kočičí skála velice navštěvovaná. Hrozbou pro tuto lokalitu jsou chemické postřiky okolních zemědělsky užívaných pozemků. Od roku 1997 se lokalita pravidelně udržuje a byl odstraněn rozšiřující se akát a další křoviny.

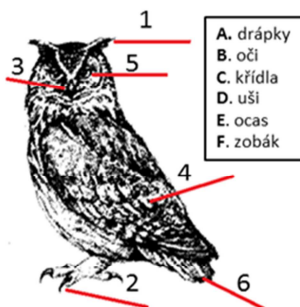
2. Současnost

Kočičí skála nacházející se v okrese Břeclav leží v katastru Mikulov.

Skála byla vyhlášena přírodní památkou, protože se zde vyskytuje hlaváček jarní, koniklec velkokvětý a jiná typická pálavská stepní květina.

3. Dětská část

Spojte správně a doplňte otázky

- A. dráčky
- B. oči
- C. křídla
- D. uši
- E. ocas
- F. zobák

1. Čím se výr velký živí

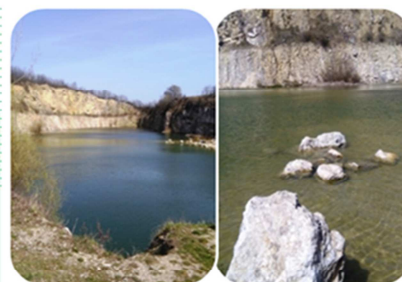
2. Jaká je jeho max. délka těla?
a) 50-60 cm, b) 60-75cm c) 78 – 95cm, d) přes 100cm
3. Jaké má rozpětí křídel?
a) 120-130cm, b) 140-155cm, c) 160- 188 cm, d) přes 200cm

Lom Janičův vrch

1. Historie

Až do poloviny 20. století stál místo lomu vápencový kopec (tzv. Janičův vrch), který měřil 322m n.m. Roku 1946 byla zahájena těžba vápence a končila rokem 1981. Od roku 1990 bylo započato znovuzahájení těžby a pokračovalo až do roku 2004, díky které se Janičův vrch snížil. Projekt závěrečné rekultivace a sanace byl uskutečněn v letech 2005 – 2006. Následně rokem 2012 bylo administrativně zrušeno celé dobývací území.

Lom Janičův vrch

3. Dětská část *Doplňte správně do textu*

1. Vytrvalá rostlina, přísně chráněná a jedovatá, s fialovými květy.

2. Invazivní rostlina, která rychle opadává, je jedovatá a má bílé květy

3. Je to název skály, která se nachází v okrese Břeclav, dříve se zde těžil vápenc a pásl dobytek. Její název připomíná zvíře, které má většina z nás doma

4. Jedná se o rostlinu, která má velké žluté květy. Najdeme ji na výslunných kopcích a stráních v její jižní části Moravy

- A hlaváček jarní
- B kočičí skála
- C koniklec
- velkokvětý
- D akát

2. Současnost

Lom Janičův vrch je osamocený zatopený lom, nacházející se za Svatým kopečkem. Jedná se o neoficiální přírodní koupaliště, prohlášené za přírodní památku, které je v letním období hojně navštěvované jak turisty, tak místními obyvateli.

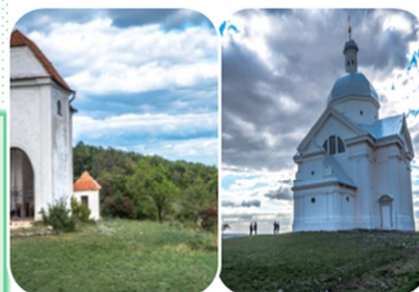
Díky vápenci, v kterém je možné najít zkameněliny, je voda čirá. Lom je obklopen kamenitými plážemi. Lom Janičův vrch je jediný vodní ekosystém sycený podzemní vodou. V ekosystému se nachází i řada významnějších druhů jako kudlanka nábožná, otakárek fenyklový aj.

Svatý kopeček

1. Historie

V historii Svatý kopeček sloužil pro pasení dobytka. Historie církevních staveb na kopečku sahá až do 17. století. V roce 1816 severovýchodní část kopečku sloužila jako lom pro těžbu vápence, po ukončení této těžby musely být některé části uměle zalesněny. Trasa (křížová cesta, která vyjadřuje poslední cestu Ježíše Krista na horu Golgotu), vede na Svatý kopeček. Patří mezi první poutní místa na jižní Moravě, je také jednou z nejstarších křížových cest v rámci České republiky.

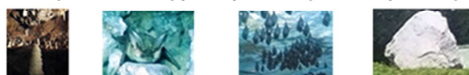
Kaple určená k bohoslužbám Kaple sv. Šebestiána

3. Dětská část *Správně odpovědi*

1. Správná odpověď C 2. 1. hlavní věž, 2. zámek, 3. čestný dvůr, 4. knihovna, 5. sklep, 6. bítová věž

3. 1. Kozí hrádek se nachází na Kozím vrchu,
2. Prohlídka Kozího hrádku je možná, pokud vlaje vlajka.
3. K lepší obraně Mikulova přispěla dělostřelecká věž
4. Nahoře na vyhlídce se nachází informační panely

4. 1.C – krápník 2.D – netopýr ušatý 3.B – vrápenec malý 4. A vápenc

5. 1.D, 2.A, 3. F, 4.C, 5.B, 6.E

1. Vyr velký se živí ptáky a hlodavci
2. Jeho max. délka těla je 60 – 75cm.
3. Rozpětí křídel má 60 – 188cm.

6.

2. Současnost

Svatý kopeček, jako jeden z kopců Pavlovských vrchů, ležící v nadmořské výšce 363 m n. m., patří k nejvýznamnějším přírodním dominantám Mikulova. Kvůli vzácné fauně a floře, která se zde vyskytuje (např. kosatec nízký, ožanka horská, z ptáků drozd zpěvný, z plazů ještěrka obecná) byl roku 1992 prohlášen za přírodní rezervaci. Cesta vedoucí až na vrchol kopečku se nazývá křížová cesta a vede přes 17 objektů (14 kapliček křížové cesty, kaple sv. Šebestiána, zvonice a kaple Božího hrobu).